№ 104 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem **פרייז 20 גראשען** Lodzer Tageblat

לאָדזשער טאָגעבלאַט

2-טער יאהרגאַנג. | 6 maja 1929 r. | מאנטאַג, כ"ו ניסן תרפ"ט. | רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 67, פון אַדמיניסטראַציע 47.

סאָוויעטען אָרגאַניזירט דעם אויפשטאַנד אין בערלין
2000 פערוואונדעטע פון די גאסען-קאמפען
געשלעגען צווישען פאליציי און קאמוניסטען אין האמבורג

בערלין (ספּעצ.) אין די אַרבײַטער-קוואַרטאַלען גײען כסדר אַרום גרויסע פּאָליציי-פּאַטרולען, וואָס לאָזען נישט שטעהן אין די גאַסען אין גרופּקעס.

די קאָמוניסטען האָבען פונאַנדערגעוואָרפען טויזענדער פּראָקלאַמאַציעס אין די גאַסען וואָס רופען צו מאַסען-צוגען. איבער די גאַסען זעהט מען ווײַטער שטעהן קוילען-וואָרפער. פּאָליציי פיהרט דורך מאַסען רעוויזיעס. אַלע בעמיהונגען צו ענט־דעקען די אָרגאַניזאַטאָרען פון די בלוטיגע געשעהענישען האָבען נישט געבראַכט קיין רעזולטאַט.

ביז איצט האָט מען שוין אָפּגעצעהלט ביז 1400 פערוואונדעטע פון די גאַסען-קאַמפען. מען רעכענט אָבער, אז די צאָהל פערוואונדעטע טרעפט אָן ביז צוויי טויזענד. יעדעס מאָל מעלדען זיך אין די אַמבולאַטאָריעס אַלץ נײַע פערוואונדעטע.

די בערלינער צײַטונג די „נײַע צײַט" איז אַרויס מיט אַ סענסאַציאָנעלע ידיעה, אַז די גאַסען-קאַמפען אין בערלין האָט אָרגאַניזירט דער סאָוויעטישער אַגענט מאַ־גלסקי, וואָס איז געקומען קיין בערלין אין בעגלײטונג פון 3 מיטגלידער פון משעקא און זיי האָבען אויסגעאַרבײַט דעם פּלאַן פון אויפשטאַנד.

דינסטאָג וועט פאָרקומען אַ מאַסען-מיטינג אויף וועלכען עס וועט אַרויסטרע־טען דער דעפּוטאַט האַנס קינסטלער געגען די קאָמוניסטען.

2 זשורנאַליסטען געשלאָגען געוואָרן פון פּאָליציי.

בערלין, (ספּעצ.) די זשורנאַליסטען גוטמאַן פון אַלשטײַן-פערלאַג און לעווין פון שערל-פערלאַג זענען שטאַרק צושלאָגען געוואָרען פון פּאָליציי. דער פּאָליציי-קאַפּיטאַן, וואָס איז געווען בעת'ן שלאָגען איז דערפאַר בעזײַטיגט געוואָרען פון זײַן אַמט.

געשלעגען צווישען קאָמוניסטען און פּאָליציי אין האַמבורג.

האַמבורג, (ספּעצ.) דאָ איז געקומען צו גרויסע געשלעגען צווישען פּאָ־ליציי און די קאָמוניסטען. 16 פּערזאָן זענען פערוואונדעט געוואָרען. 40 אַרעסטירט.

—0—

פּראָטעסט-דעמאָנסטראַציע אין מאָסקווא
צוליב די געשעהענישען אין בערלין

מאָסקווא. (ספּעצ.) דאָ איז פאָרגעקומען אַ גרויסער אַרבײַטער-מיטינג וואָס איז צונויפגערופען געוואָרען מיט'ן צוועק צו העלפען די דײַטשע קאָמוניסטען. אויפ'ן אָרט זענען געזאַמעלט געוואָרען גרויסע געלד-סומען. נאָכ'ן מיטינג האָט זיך פאָרמירט אַ גרויסע דעמאָנסטראַציע און עס זענען געטראָגען געוואָרען פער־שידענע טראַנספּאַראַנטען די דעמאָנסטראַנטען האָבען געמאַכט פערשידענע פּראָ־טעסט אויסרופען געגען פּרײַסישען אינערן-מיניסטער און געגען אויסערן-מיניס־טער שטרעזעמאַן.

צו דער ערשטער שמערצליכער יאָהרצײַט פון אונזער אונפער־געסליכען מאַן, פאָטער און גרויס-פאָטער

נ"ע יעקב יהושע שלעזינגער

קומט פאָר מאָרגען דינסטאָג כ"ז ניסן 11 :ז זײַגער פאַרמיטאָג אויפ'ן בית-החיים אַ הזכרה און גלײַכצײַטיג וועט אויך געשטעלט ווערן אַ מצבה צו וועלכער אַלע קרובים, פרײַנד און בעקאַנטע ווערען געבעטען צו קומען

די פאַמיליע

דעם ג' פּרעזעס ר' שלמה דרייהאָרן נ"י צוליב'ן טויט פון זײַן אונ־פערגעסליכער פרוי

נ"ע סאָסע

דריקען מיר אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל.

זײַט געטרײַסט מיט המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

די פערוואַלטונג פון ת"ת „עץ החיים" פּולנאָצנאַ 7.

Dla pracujących matek

2 wykwalifikowane freblanki organizują w suchej, lesistej miejscowości pod Łodzią

pensjonat dla dzieci

w wieku od lat 5 — do 10. Ścisła opieka. Całodzienne wykwintne utrzymanie. **Pomoc szkolna. Ceny bardzo przystępne.** Zapisy codziennie od godziny 3 — 7 popoł.

ŻEROMSKIEGO Nr. 1

lewa oficyna I. piętro, m. 17.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער פרײַנד

מאַגיסטער שלמה בוניו

מיט פרל. חנה הורוויטש

די האַרציגסטע גליקוואונשען.

ב. זאַלצמאַן און פרוי

גרויסע ארץ-ישראל-דיסקוסיע
אין ענגלישען פאַרלאַמענט

רעדעס פון דעפּ. קענטוואָרטי און דעפּ. וועדזשוואָוד. — דער ענטפער פון אַרמסביי גאָר.

לאָנדאָן (יט"א) אויף דער לעצ־טער זיצונג פון ענגלישען פּאַרלאַמענט, בעת דעם בעהאַנדלען דעם בודזשעט פון קאָלאָניאַל-אַמט האָט זיך ענטוויקעלט אַ גרויסע ארץ ישראל דעבאַטע. דער ערש־טער אין דער דעבאַטע האָט גענומען דאָס וואָרט דעפּ. קענטוואָרטי, וועלכער האָט ערקלערט, דאָס הגם די פיהרער פון די קאָנסערוואַטיסטען פערנעמען אַ קלאָרע און קאָרעקטע שטעלונג לגבי ארץ ישראל, זענען אָבער פאַרהאַן אײַ־ניגע קאָנסערוואַטיווע דעפּוטאַטען, וועל־כע מײַדען נישט אויס קיין שום געלע־גענהײַט כדי דורך בײזוויליגע שטעל־לונגען אַרויסטרעטען געגען דער ארץ ישראל פּאָליטיק. עס איז שוין די העכ־סטע צײַט עס זאָלען אויפהערען די דאַ־זיגע „קוואַליפיקאַציעס" וועגען ארץ ישראל. די באַלפור-דעקלאַראַציע איז אָך אַקצעפּטירט געוואָרען סײַ דורך די קאָנסערוואַטיסטען און סײַ דורך די ליבעראַל-ציאָנעלע פּאַרטײַען. עס איז דע־ניבער דורכאויס נויטווענדיג, אַז די רע־גירונג זאָל האָבען אַ מעהר פרײַנדליכע בעציהונג צו די יודישע זידלער, וועלכע האָבען אינוועסטירט אין לאַנד אַנ'ערך 20 מיליאָן פונט פון סומען, וואָס זענען געזאַמעלט געוואָרען צווישען אַלטע און יונגע, אָרימע און רײַכע, סײַ בײַ יודען אין די ענגלישע דאָמיניעס און אַמעריקאַ, סײַ בײַ די פעראָרימטע יודען אין פּוילען, רומעניען און אַנדערע לענדער. רעפּ. קענטוואָרטי דערמאָנט ווײַטער די קאָלאָניאַל-מיניסטער, דאָס ארץ ישראל דעקט נישט בלויז די קאָסטען פון ענג־לישען גאַרניזאָן און דער לופט-קראַפט נאָר איז אויך דער אײַנציגער טייל פון דער אַמאָליגער טערקישער מלוכה, וואָס צאָהלט אויס די אַלטע טערקישע חובות. אין לאַנד הערשט פולע רוה און אָרד־נונג. אַ דאַנק די בעמיהונגען פון די יו־דען, וועלכע שטרעבען אויפבויען זײַער אַלטע נאַציאָנאַלע היים, ענטוויקעלט זיך זעהר שנעל דער האַנדעל און אינדוס־טריע. די יודען דאַרפען געשיצט ווע־רען אויף אַ מעהר סיסטעמאַטישען אופן. די ווירטשאַפטליכע פראַגע איז די פראַגע פון ערד. די יודישע קאָלאָניסטען זענען גע־צוואונגען צו קויפען ערד לויט די מאַרק־פּרײַזען און טײַערע גלײַך פון אַנהויב צאָהלען הויכע שטײַערן, דעפּ. קענט־וואָרטי פרעגט, צי זענען די ערד-שטחים בײַ בית-שאַן שוין דעפינטיוו אָפּגעגע־בען געוואָרען די בעדואינער און צי איז נישט מעגליך אָפּצוגעבען פאַר דער ציוניסטישער קאָלאָניזאַציע די זומפּיגע ערד-שטחים אין צפון-טייל פון גליל, וועלכע די ציוניסטען זענען גרייט אויס־צוטריקענען און פערוואַנדלען אין פרוכט־באַרען באָדען.

ווײַטער האָט דעפּ. קענטוואָרטי גע־פאָדערט אַ גערעכטע בעציהונג צו די יו־דישע פאַסטולאַטען בנוגע דעם כותל-מערבי. דערבײַ איז ער חושד די ענג־לישע בעאַמטע אין ארץ ישראל און פאָר־באָרגענעם אַנטיסעמיטיזם. איך האָב זיך געוואונדערט צו בעריהרען די דאָזי־גע פראַגע — האָט ערקלערט דעפּ. קענט־וואָרטי — איך מיין אָבער, אַז עס איז נויטיג צו אינפאָרמירען די ענגלישע בע־אַמטע דאָס, וועגען וואָס נישט אַלע פון זיי גיבען זיך וואהרשײַנליך אָפּ אַ דין וחשבון, נעמליך, דאָס אַלע פּאַרטײַען פון ענגלישען פּאַרלאַמענט זענען ענט־שלאָסען צו ערפילען די באַלפור-דעק־לאַראַציע אין הסכם מיט איהר גײַסט און וואָרט און אויספיהרען אַלע פער־פליכטונגען, וואָס דרינגען אַרויס פון ארץ ישראל מאַנדאַט.

נאָכדעם האָט גענומען דאָס וואָרט דעפּ. וועדזשוואָוד, וועלכער האָט אָנגע־וויזען אויף דער נויטווענדיגקײַט אויס־צונוצען אין אַ פולער מאָס די שטרעבונג פון די יודען צו בויען זײַער נאַציאָנאַלע היים אונטער דער ענגלישער פאָהן. די פרײַנדשאַפט צווישען ענגלאַנד און אַמע־ריקאַ האָט דעפּ. וועדזשוואָוד פאָרטגע־זעצט, קען נוט בעסער צעמענטירט ווע־רען ווי דורך דער פרײַנדשאַפט מיט'ן יו־דישען פאָלק אויף דער גאַנצער וועלט. און אויסניצען מאָמענט דאַרף פערצײַ־כענט ווערען אין ענגלאַנד און ארץ ישראל אַ פרײַנדליכע אַטמאָספער לגבי יודען, וואָס באַזירט זיך אויף אַלטע רע־ליגיעזע איבערגלויבענס. עס איז נויט־ווענדיג צו שאַפען נאָך אַנ'אַנדער בע־ציהונג צו די יודען און ענדערן די שטע־לונג פון דער ארץ ישראל אַדמיניסטראַ־ציע, צווישען וועלכער דער אַנטיסעמי־טיזם איז שטאַרקער ווי אין ענגלאַנד און אַמעריקאַ, ווײַל אין קיין שום לאַנד איז די דאָזיגע ערשײַנונג נישט אַזוי גע־פעהרליך ווי אין ארץ ישראל.

דעפּ. וועדזשוואָוד שטעלט זיך אַפּ נעגאַטיוו אויף דעם אונגערעכטען שטײַער סיסטעם אין ארץ ישראל, קריטיקירענ־דיג דעם הויפּטזעכליך שאַרף דעם מעשר-שטײַער. דעפּ. וועדזשוואָוד איז איבער־צײַגט, דאָס די רעגירונג פון זײַן מאַיעס־טעט איז ענטשלאָסען צו פערוואַנדלען ארץ ישראל אין אַ פרײַ זעלבסטפערוואַל־טענד לאַנד גלײַך ווי אַנדערע לענדער פון דער ענגלישער אימפּעריע. מען דאַרף זיך אָבער רעכענען מיט'ן וואוקס פון אַנטאַגאָניזם און אונצופרידענהײַט מיט דער ענגלישער אַדמיניסטראַציע אין ארץ ישראל. ענגלאַנד האָט נישט קיין פרײַנד צווישען דער אַראַבישע אונטערגעגענע אין ארץ ישראל. צו וויל די ארץ ישראל אַדמיניסטראַציע, דאָס די דאָזיגע שטימונגען זאָלען שטײַגען אויך בײַ די איבעריגע טיילען פון דער בעפעלקערונג. אויב די רעגירונג וועט דערפיהרען צו אַ יודיש-אַראַבישע אײַנ־הײַט, וועט זיך אין ארץ ישראל שאַפען די זעלבע לאַגע ווי אין אינדיען און עגיפּ־טען, וואו די גאַנצע בעפעלקערונג איז נעגנערויש געשטימט, אָנשטאָט צו שטאַרקען די פרײַנדשאַפט מיט אַ גרויס פאָלק, וואָס וואַקסט און ענטוויקעלט זיך. ווײַטער בעריהרט דעפּ. וועדזשוואָוד די פראַגע פון הלוואות און קרעדיט-פער־לײַכטערונגען פאַר דער יודישער קאָלאָ־ניזאַציע. דער קאָלאָניאַל-אַמט האַלט, דאָס מען דאַרף נישט מאַכען קיין קרע־דיט-פערלײַכטערונגען, ווײַל דאָס וועט צוציהען אין לאַנד צו פיל יודישע אימי־גראַנטען. די דאָזיגע שטעלונג איז אָבער דורכאויס פאַלש. ארץ ישראל וואָלט פּראָספּערירט פיל מעהר, ווען דאָס לאַנד וואָלט געהאַט אַ דאָפּעלט גרויסע בעפעלקערונג. די יודישע אימי־גראַציע ברענגט גרויסע נוצען די אַראַ־בער. ווײַטער האָט דעפּ. וועדזשוואָוד שאַרף קריטיקירט דאָס געריכטס-וועזען אין ארץ ישראל און צום סוף אַרומגע־רעדט די פראַגע פון בילדונג און דער ענגלישער שפּראַך. די ענגלישע אַדמי־ניסטראַציע אין ארץ ישראל גרינגשעצט די דאָזיגע פראַגע. אַ דאַנק דער ענגלי־שער בילדונג האָבען פיל לענדער אין אַזיען און אַפריקאַ דערגרײכט זעלבסט־שטענדיגקײַט. ארץ ישראל וועט זיך נישט קענען פערוואַנדלען אין אַ זעלבסט־שטענדיג לאַנד, ביז מען וועט דאָרט נישט פערשטעהן ענגליש.

און נאָמען פון דער רעגירונג האָט אויף אַלע פאָרוואָרפען געגען דער ארץ ישראל פּאָליטיק געענטפערט דער אונ־טערשטאַאַטס-סעקרעטאַר אַרמסביי-גאָר.

אַרמסביי-גאָר האָט ערקלערט, דאָס די פּאָליטיק פון דער ענגלישער רעגי־רונג ווערט געפיהרט אין די גרעניצען פון ארץ ישראל מאַנדאַט, צו וועלכען עס האָבען אַ פּאָזיטיווע בעציהונג אַלע פּאַרטײַען, יעדע ענגלישע רעגירונג וועט אַליין טון כדי מיטווירקען בײַ דער פער־ווירקליכונג פון די ציוניסטישע שטרע־בונגען און אידעאַלען. ער אַליין איז אַ אונבערצײַגטער און הײַסער ציוניסט. צו־ליב פערשידענע טעמ'ס אָבער זעהט ער דעם ציוניזם אַנדערש ווי וועדזשוואָוד, מעהר אין ווײַצמאַנ'ס געשטאַלט, וועל־כער שטרעבט צו זעהען „ארץ ישראל אַזוי יודיש, ווי ענגלאַנד איז ענגליש". די דאָזיגע פאָרמולירונג איז אפשר פון פּאָליטישע שטאַנדפּונקט נישט געלונגען, עס איז אָבער אַ פאַקט, דאָס די יודען שטרעבען צו אַ יודיש ארץ ישראל און נישט צו קיין ענגליש, פראַנצויזיש אָדער אַמעריקאַניש.

אַרמסביי-גאָר גלויבט, דאָס דער ציו־ניזם שטרעבט צו שאַפען אין ארץ ישראל אַזעלכע מאַטעריעלע און עקאָנאָמישע בעדינגונגען, וואָס וועלען ערלויבען די יודען, איין דור נאָך דעם אַנדערן צו שאַפען אין לאַנד פון זײַערע אבות אַ טיפּ פון פּאָעט און דענקער, אַ דאַנק וועלכען די יודען האָבען אַזוי פיל גע־לײַסטעט דער וועלט אין פ'ן געביט פון ליטעראַטור, רעליגיע און פאָרשונג. דע־רנבער איז דער ציוניזם נישט אַזוי פיל אָפּהענגיג פון דער צאָהל יודען, וואָס קומען קיין ארץ ישראל ווי פון זײַער איכות. ווײַטער פּאָלעמיזירט אַרמסביי-גאָר מיט די אַרגומענטען פון דעפּ. וועדזשוואָוד וועגען דער נויטווענדיגקײַט פון ענגלישער בילדונג, ווײַל דער בעס־טער מיטעל צו ענטוויקלען די ציוניסטי־שע אידעע איז צו ערלויבען די יודען צו ענטוויקלען זײַער יודיש שול-וועזען. אויך דער אַנאַלפאַבעטיזם פון די אַראַ־בער ברענגט פיל שאָדען די יודען. אַרמסביי-גאָר האַלט, דאָס קאָנטראָ־ליר'ס כאַראַקטעריסטיק פון דער ארץ ישראל אַדמיניסטראַציע איז נישט בע־רעכטיגט. די „אַגראַר"-פראַגע איז זעהר קאָמפּליצירט, ווײַל סודישע עפענדיס בע־זיצען טערקישע קאָנצעסיעס אויף די שטחים פון קרוין-ערד אין ארץ ישראל און די רעגירונג איז פערפליכטעט צו אָנערקענען די דאָזיגע קאָנצעסיעס. הײַ יאָהר וועלען שוין געמאַכט ווערען אַ ריזה פערלײַכטערונגען, כדי צו פערגרעסערן דעם שטח פון דער יודישער לאַנד-קאָ־לאָניזאַציע. די העכסטע פליכט פון דער ארץ ישראל אַדמיניסטראַציע איז אָפּ־צוהיטען די אָרדנונג, נישט צו דערלאָ־זען צום אויסברוך פון קאָנפליקטען צווי־שען פערשידענע עלעמענטען פון דער בעפעלקערונג. עס איז אויך אונזער אַנ־גענעהמע פליכט און שטעלונג צו פער־לײַכטערן די פערווירקליכונג פון די העכ־סטע ציוניסטישע אידעאַלען דורך שטי־צען די יודישע קאָלאָניזאַציע אין ארץ ישראל.

אַרמסביי-גאָר לייקענט ענטשידען, דאָס די ענגלישע אַדמיניסטראַציע זאָל זײַן פײַנדליך געשטימט לגבי דער מאַנ־דאַט-פּאָליטיק אין ארץ ישראל. די רע־גירונג שיקט קיין ארץ ישראל עקס־פּערטען, וועלכע ערטײַלען די נויטיגע הילף דער אַדמיניסטראַציע.

בעריהרענדיג די פראַגע פון מאַבילי־זאַפּט האָט אַרמסביי-גאָר מיטגעטיילט, דאָס די בויערונגס-אַרבײַטען ווערען שוין דורכגעפיהרט און ביז איצט האָט מען אַנגעטראָפען אויף 2 נאַפט-קוואַלען. ווען אַפילו די קוואַלען וועלען זײַן גאַנץ בע־דײַטענד, וועלן זיי אָבער פערהעלטניס־מעסיג שפּילען אַ קליינע ראָל אין דער אַלוועלטליכער נאַפט-פּראָדוקציע, וואָס קאָנצענטרירט זיך אין די פעראייניגטע שטאַטען, מעקסיקע און ווענעזועלע, וואָס שייך דער ווײַטערער באַהאַנדלונג פון חיפה, וואָס זאָל פיהרען לענגז אויב דעם ירדן ביז פערסיען די נויטיגע געלד־מיטלען פאַר דער דאָזיגער באַהאַנדלונג וואָלט דער חיפה'ער פּאָרט געקאָנט די־נען אַלס קוילען און נאַפט-פּאָרט פאַר גרויסע שיפען און וואָלט זיך פערוואַנ־דעלט אין אײנעם פון די מאָדערנסטע און גרויסע פּאָרטען פון מיטעלענדי־שען ים.

דער מינדערהייטס-קאָנגרעס פֿאָדערט אָפּצושאַפֿן דעם קאָמיטעט פֿון 3

גענף. (ספּעצ.) דער קאָמיטעט פֿון די 3 ביים פֿעלקער-בונד האָט בעקומען אַ מעמאָריאַל פֿונ'ם קאָנגרעס פֿון די מינדערהייטן אין וועלכען עס ווערט געפֿאָדערט צו ענדערן די פּראָצעדור ביים אָננעמען פּעטיציעס פֿון די מינדערהייטן לויט'ן פֿאָרשלאַג פֿון קאַנאַדישען דעלעגאַט.

דעסגלייכען ווערט געפֿאָדערט אין מעמאָריאַל אָפּצושאַפֿען דעם קאָמיטעט פֿון די 3, וואָס שטערט די בעהאַנדלונג פֿון די פּעטיציעס און אַז די פּעטיציעס זאָלען איבערגעשיקט ווערען דירעקט צום אינטערנאַציאָנאַלען שידס-געריכט אין האַג, וואָס עס וואָלט געהאַט נישט נאָר אַ פּאָליטישע נאָר אויך אַ יורידישע בעדייטונג.

גרויסע שנייען און קעלטען אין איטאַליען.

רוים. (ספּעצ.) אין איטאַליען הערשען מורא'דיגע שנייען און קעלטען.

מ'קען שרייבען העברעאיש אויך מיט לאַטיינישע אותיות,
פּסקנ'ט דאָס ארץ-ישראל געריכט

ירושלים, 5. מאַי (י.ט.א.) דאָ איז פֿאָרגעקומען דער פּראָצעס געגען דער ארץ-ישראל'דיגער פּאָסט-דירעקציע, וואָס האָט זיך אָפּגעזאָגט אָנצונעמען העבּרעאישע טעלעגראַמען מיט העברעאישע אותיות. דאָס געריכט האָט די אָנקלאַגע אָפּגעוואָרפֿען מאָטיווירענדיג עס דערמיט, וואָס מ'קען שרייבען העברעאיש אויך מיט לאַטיינישע אותיות.

ארץ-ישראל"רעגירונג געפּאַכטעס די ערד-שטחים פֿון פּ. י. ק. א.

ירושלים, 6 מאַי (י.ט.א.) די רעגירונג האָט געשלאָסען אַן אָפּמאַך מיט פּ.י.ק.א. לויט וועלכען פּ. י. ק. א. פֿערפּאַכטעט די רעגירונג איהרע ערד-שטחים ביי חיפה צו האַקען דאָרט שטיינער, וואָס זענען נויטיג צום פּאָרט-בוי.

מלוכה-פּרעזידענט אויפ'ן חנוכת-הבית פֿון אויבער-שלעזישען סיים-בנין.

קאַטאָוויץ (טעלעפּ.) דאָ איז פֿאָרגעקומען דער חנוכת-הבית פֿונ'ם נייעם בנין פֿאַר'ן אויבערשלעזישען סיים. צו דער פֿייערונג איז ספּעציעל געקומען דער מלוכה-פּרעזידענט.

יעדער יוד קען זיין שמאַלץ מיט די אַרבייטען אין ארץ-ישראל,
זאָגט דער „דזשאָינט" דירעקטאָר ה' בערנאַרד כאַן

ירושלים, 5. מאַי (י.ט.א.) דער „דזשוינט"-דירעקטאָר ה' בערנאַרד כאַן האָט זיך געטיילט מיט זיינע איינדרוקען פֿון ארץ-ישראל מיט דעם י. ט. א.-פֿאָרשטעהער.

די יודישע קאָלאָניזאַציע אין לאַנד, האָט געזאָגט ה' כאַן שטייגט איבער אַלע ערוואַרטונגען. יעדער יוד קען זיין שמאַלץ מיט דעם, וואָס עס איז געשאַפֿען געוואָרען אין ארץ-ישראל. אַלץ ווערט דאָ געטאָן מיט ענטוזיאַזם און אידעאַליזם, אין דער צוקונפֿט וועט מען אָבער דאַרפֿען פֿיהרען אַ קאָנסאָלידירטע אַרבייט, וואָס זאָל זיך שטיצען אויף אַ דויערהאַפֿטען עקאָנאָמישען באַזיס. מ'דאַרף דערפֿיהרען דערצו, אַז די יודישע קאָלאָניעס זאָלען ווערען זעלבסטשטענדיג. ה' כאַן האָפֿט, אַז די יודישע אַגענץ וועט אויסקשטעלען די קאָלאָניזאַציע אויף אַזעלכע יסודות.

קאָנפֿערענצען וועגען פֿעראייניגען בײדע יודישע „פֿאָלקס-פּאַרטייען"

וואַרשא, (טעלעפֿאָניש). וועגען דער צונויפֿגיסונג פֿון דער „יודישע פֿאָלקס-פּאַרטיי" פֿון נח פּרילוצקי מיט די „דעמאָקראַטישע פֿאָלקיסטען" פֿון ד"ר צמח שאַבאַד זענען שוין פֿאָרגעקומען איינגע קאָנפֿערענצען אין ווילנא און וואַרשא.

נעכטען איז אין וואַרשא פֿאָרגעקומען אַ פֿערטרויליכע קאָנפֿערענץ, כּדי ענדגילטיג צו ענטשיידען די פֿראַגע וועגען פֿעראייניגען בײדע פֿאָלקס-פּאַרטייען אין איין אָרגאַניזאַציע.

אַ שׂרפֿה איז גרעסטען אָטוואָצקער פּענסיאָנאַט.

אָטוואָצק (טעלעפֿאָניש) היינט 2 בייטאָג איז דאָ אויסגעבראָכען אַ שׂרפֿה אין איינעם פֿון די היגע פּענסיאָנאַטען. די שׂרפֿה איז ענטשטאַנען צוליב אַ קורץ-שלוס. אַ דאַנק די ענערגישע אַקציע פֿון די פֿייערלעשער איז די שׂרפֿה געלונגען גיך איינצולעשען.

50 טאָג פֿאַר געהערען צו דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי.

חיפה (י. ט. א.) אהרן מזרחי איז פֿעראורטיילט געוואָרען צו 50 טאָג תּפֿיסה פֿאַר געהערען צו דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי און שטעלען אַ [illegible] שטאַנד דער פּאָליציי בעת אַ [illegible] אין זיין וואוינונג.

די שווערע פֿינאַנציעלע לאַגע פֿון לאָדזער מאַגיסטראַט

די קאַנאַליזאַציע-אַרבייטען און דאָס בויען די אַרבייטער-הייזער וועלען מוזען אָפּגעשטעלט ווערען, אויב די רעגירונג וועט נישט תּיכף קומען צו הילף.

פּרעסע-קאָנפֿערענץ אין לאָדזער מאַגיסטראַט.

דער לאָדזער מאַגיסטראַט געפֿינט זיך איצט אין אַ שווערער פֿינאַנציעלער לאַגע און האָט נישט קיין מיטלען צו פֿערענדיגען די אָנגעהויבענע אינוועסטיציע-אַרבייטען. כּדי צו בעקענען די עפֿענטליכע מיינונג מיט די סיבות פֿון דאָזיגען קריזיס, און אויך כּדי אָנצווייזען, אַז די לאָדזער שטאָט-פֿערוואַלטונג טראָגט דערביי נישט קיין שום שולד, איז עהעגסטן נעכטען פֿאָרגעקומען אין פּרעזידיום פֿון מאַגיסטראַט אַ פּרעסע-קאָנפֿערענץ, אויף וועלכער פּרעזידענט זשעמיענצקי און די וויצע-פּרעזידענטען ד"ר ווישלינסקי און ראַפּאַלסקי האָבען געשילדערט פֿאַר די פּרעסע פֿאָרשטעהער די איצטיגע פֿינאַנציעלע לאַגע פֿון היגען מאַגיסטראַט.

פּרעזידענט זשעמיענצקי האָט זיינע ערקלערונגען אָנגעהויבען מיט דער פֿעסטשטעלונג, אַז די לאַגע אין לאָדז איז אַזאַ שווערע, אַז עס איז דאָ איינציגע דינגנט נויטווענדיג די אונטערשטיצונג פֿון דער רעגירונג און פֿון די מלוכה'שע קרעדיט-אינסטיטוציעס. די לאַגע איז אַ שווערע צוליב צוויי טעמים: צוליב דער אַלגעמיינער שלעכטער לאַגע אין אייראָפּאַ און בעזונדערס צוליב דעם שלעכטען מצב אין לאָדז גופֿא.

אַלע זעלבסטפֿערוואַלטונגען אין פּוילען געפֿינען זיך אין אַ בעזונדערן שווערען מצב, וואָס איז אַ פּועל-יוצא דערפֿון, וואָס אין משך פֿון די לעצטע יאָהרען האָט מען שטאַרק פֿערברייטערט די ראַהמען פֿון דער טעטיגקייט פֿון די זעלבסט-פֿערוואַלטונגען, בעת און דערנעבען האָט מען פֿערשמעלערט זייערע הכנסה-קוועלען.

דער פֿערבאַנד פֿון די פּוילישע שטעט האָט מיט אַ קורצער צייט צוריק זיך געווענדעט צו דער רעגירונג מיט אַ מעמאָריאַל, אין וועלכען עס איז אָנגעוויזען געוואָרען, אַז די שטעט געפֿינען זיך אין אַ זעהר שווערען מצב צוליב דעם, וואָס מ'האָט פֿערקלענערט זייערע הכנסות, למשל פֿון הכנסה-שטייער האָט מען פֿריהער אָפּגעגעבען 30 פּראָצענט פֿאַר די זעלבסט-פֿערוואַלטונגען, איצט בעקומען די שטעט נאָר 15 פּראָצענט פֿון דאָזיגען שטייער און גלייכצייטיג האָט די מלוכה אַרויפֿגעלעגט פֿיל אויפֿגאַבען אויף די פּלייצעס פֿון די שטאָט-פֿערוואַלטונגען.

אַ חוץ די אויבען-דערמאָנטע שוועריגקייטען מוז מען נעהמען אין אַכט, אַז די קאָניונקטור פֿערערגערט זיך כּסדר.

דאָס פֿערגאַנגענע יאָהר, זאָגט ווייטער דער שטאָט-פּרעזידענט, איז געווען פֿאַר דער מלוכה אַ יאָהר פֿון אַ גינסטיגער קאָניונקטור. דאָס יאָהר איז אויך געווען גינסטיג פֿאַר די זעלבסט-פֿערוואַלטונגען. די „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָוועגאָ" האָט געקענט געבען גרעסערע הלוואות. די רעגירונג און די דערמאָנטע באַנק האָבען געגעבען אַ שטויס די זעלבסט-פֿערוואַלטונגען, אַז זיי זאָלען פֿאַרנעהמען אינוועסטיציע-אַרבייטען און ברייטען פֿערנעהם.

די איצטיגע לאַגע רופֿט זיך דערויבער אַזוי שווער אָפּ אויף די זעלבסט-פֿערוואַלטונגען נישט מ'קען פֿערענדיגען די פֿריהערדיגע אַרבייטען און אודאי קען מען נישט פֿאָרזעצען די אינוועסטיציע-אַרבייטען.

דאָ גיט דער פּרעזידענט איבער באַריכות די געשיכטע מיט דער אויסלענדישער הלוואה פֿאַר לאָדז. די אונטערהאַנדלונגען וועגען דער 6 מיליאָן דאָלאַר הלוואה זענען שוין געווען דערפֿיהרט בּיז'ן סוף. מ'האָט נאָר געדאַרפֿט בלויז אונטערשרייבען דעם אָפּמאַך. האָט זיך אָבער אַריינגעמישט די רעגירונג און געטענה'ט, אַז אויבער-שלעזיען איז קודם'ער און היות ווי אויבער-שלעזיען דאַרף בעקומען אַ הלוואה פֿון 11 מיליאָן דאָלאַר, און ביידע הלוואות צוזאַמען קען מען נישט אַרויסלאָזען אויפ'ן מאַרק, איבערדעם דאַרף מען אָפּוואַרטען מיט דער לאָדזער הלוואה אויף שפּעטער. דאָס איינציגע, וואָס מ'האָט געטאָן פֿאַר לאָדז איז געווען דאָס אויסבאָרגען 2 מיליאָן דאָלאַר פֿון דער אויבער-שלעזישער הלוואה, וועלכע די לאָדזער זעלבסט-פֿערוואַלטונג וועט דאַרפֿען צוריקגעבען ווען זי וועט בעקומען איהר הלוואה פֿון 6 מיליאָן דאָלאַר.

דערווייל האָט זיך אָבער די לאַגע אויפ'ן פֿינאַנץ-מאַרק אינגאַנצען געענדערט, און בּיז היינט איז די הלוואה פֿאַר לאָדז נישט רעאַליזירט געוואָרען. דער מאַגיסטראַט שטעהט בסדר קאָנטאַקט מיט די באַנקירען, וואָס האָבען די הלוואה געזאָלט געבען.

די בעקומענע צוויי מיליאָן דאָלאַר האָט דער מאַגיסטראַט פֿערווענדעט אויף די קאַנאַליזאַציע-אַרבייטען, און טיילווייז אויף צו בויען די אַרבייטער-קאָלאָניע און קאָנסטאַנטינער וועלדעל. דאָרט האָט מען אָנגעהויבען בויען 20 הייזער, וואָס וואָלטען אַנטהאַלטען 970 וואוינונגען. נעהמענדיג אין אַכט די גרויסע דירות-נויט און אַרויסשטאַנד, ווען 68 פּראָצענט פֿון דער בעפֿעלקערונג וואוינט אין איינצימערדיגע וואוינונגען, איז פֿערשטענדליך, אַז דאָס אויסבויען אַזעלכע הייזער איז אַ לעבענס-נויטווענדיגקייט. צוליב דעם אָבער, וואָס די הלוואה פֿאַר לאָדז איז נישט געגעבען געוואָרן קען מען אָפּילו פֿון די הייזער פֿון די 20 נישט אויספֿערטיגען, און דאָס דערפֿאַר, ווייל נישט נאָר די הלוואה נאָר די 7½ מיליאָן זל. וואָס לאָדז האָט בעקומען פֿאַר-אַ-יאָהרען אַלס בוי-קרעדיט פֿון דער „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָוועגאָ" איז אויך נישט זיכער היי-יאָהר. מ'ווייס נישט צי לאָדז וועט היי-יאָהר די דאָזיגע סומע בעקומען, און דערווייל קענען די אַרבייטען נישט פֿאָרגעזעצט ווערען. נישט בעסער איז דער ענין מיט די קאַנאַליזאַציע-אַרבייטען. אין די דאָזיגע אַרבייטען האָט מען שוין אַריינגעבראַכט אַ סומע פֿון 28 מיליאָן זל. און דאָס איז אַ טויט-קאַפּיטאַל וואָס ברענגט קיין ריווח, ווייל די ערשטע סעריע אַרבייטען איז נאָך נישט פֿערענדיגט.

דער מאַגיסטראַט האָט דאַן געפֿינען אַן אַנדער עצה. ער האָט בעשלאָסען אַרויסצולאָזען אויף די לאָדזער איינוואוינער אַ ספּעציעלען שטייער צו דעם צוועק. אָבער די רעגירונג האָט דעם שטייער נישט בעשטעטיגט. קיין הלוואות פֿון אויסלאַנד בעקומט מען לעת עתה נישט, די רעגירונג און די מלוכה'שע קרעדיט-אינסטיטוציעס געבען אויך קיין הלוואות. קיין נייע הכנסה-קוועלען פֿאַר נייע שטייערען קען מען נישט געהמען. — אָט דאָס זענען די סיבות פֿון איצטיגען שווערען קריזיס פֿון דער לאָדזער זעלבסט-פֿערוואַלטונג.

מ'דאַרף נאָך צוגעבען האָט דער שטאָט-פּרעזידענט פֿערענדיגט, אַז בּיז די עפֿענטליכע אַרבייטען האָט דער מאַגיסטראַט בעשעפֿטיגט 4 טויזענד אַרבייטער, וועלכע וועלען איצט פֿערגרעסערן די אַרמעע פֿון אַרבייטסלאָזע, אויב די רעגירונג וועט נישט בעצייטען פֿערזאָרגען לאָדז אויף אַזאַ צי אַנדער אופֿן מיט געלד.

שרעקליכע טראַגעדיע אין טאָמאַשאָוו

טאָמאַשאָוו, (טעלעפֿאָניש). דאָ האָט פּאַסירט אַ שוידערליכער פֿאַל. אַ זוהן פֿון אַ יודישען הויז-בעזיצער האָט אין אַ מאָמענט פֿון אויפֿרעגונג געלאָפֿט אַ האַק צו אַ קריסטען, וועלכע האָט געשטאַנען זיין פֿאָטער, און מיט דער זעלבער האַק צוליב אומבאַרויגטקייט, געשלאָגען דעם פֿאָטער.

אין הויז פֿון יעקב בערנשטיין וואוינט שוין עטליכע יאָהר אַ לאָקאַטאָר יוזעף אומראַסא. די לעצטע צייט קומען צווישען דעם הויז-ווירט מיט דעם לאָקאַטאָר אומראַסא פֿאָר סכסוכים צוליב דירה-געלד, וואָס דער לאָקאַטאָר צאָהלט נישט רעגולער. פֿערגאַנגענעם פֿרייטאָג, ווען דער ווירט מיט זיין זוהן שלמה זענען געקומען פֿון דער גאַס האָבען זיי געטראָפֿען די פֿרוי יאַנינאַ אומראַסא געהען נאָך וואַסער צו דער פּלומפּ. דער ווירט האָט מיט דער פֿרוי אומראַסא געמאַכט אַ אָנשטעה'ען וועגען דירה-געלד. אַ וואָרט צו אַ וואָרט, און די פֿרוי האָט דעם ווירט אויפֿגעמאָסטען צוויי פֿעטערדיגע פּעטש. דער זוהן שלמה אַנ'אויפֿגעקאָכטער איז אַוועק צום סטרוזש, און אין אַ כּינוט אַרום איז ער געקומען צו לויפֿען מיט אַ האַק און זיך פֿערמאָסטען צו געבען אַ זעץ דער פֿרוי אומראַסא. די לעצטע האָ מאַן לעצטען אויגענבליק אָוועקגעכאַפּט דעם קאָפּ, און דער קלאַפּ האָט מיט דער גאַנצען אומ-בעט געטראָפֿען זיין פֿאָטער אין קאָפּ, פֿון וואָס ער איז אַוועקגעפֿאַלען אויף דער ערד בעוואוסטלאָזיג זיך מיט בלוט. די אָנגעקומענע פּאָגאָטאָוויע האָט דעם שווער פֿערוואונדעטען בערנשטיין און אַ נויט'דיגען צושטאַנד אָפּגעפֿיהרט אין שטעטישען שפּיטאָל. בשעת דער מהומה איז שלמה ענטקומען. ער ווערט געזוכט פֿון דער פּאָליציי.

Bank Spółdzielczy
Kupców i Przemysłowców w Łodzi
Spółdz. z ogr. odpow. Tel. 36-46
צעגעלניאַנאַ 39 (1-טער שטאָק) פּראָצענט
איבערגעצויגען געוואָרען פֿון פּיעטריקאָווער 41
נעמט אָן וועקסלען, פּראַכטען און פֿערשידענע דאָקומענטען אויף אינקאַסאָ אויף אַלע פּלעצער אין גאַנץ פּוילען ביי אַ מינימאַלער פּראָוויזיע און צאָהלט אויס דעם זעלבען טאָג, ווייזט איבער געלד אויף גאַנץ פּוילען, נעמט אָן וקלאַדען, איינלאַגען, גרויסע און קלענערע אָבשפּאָרונגען אויף די בעסטע בעדינגונגען, מאַכט דיסקאָנטאָ און גיט אַרויס אַוואַנסען אויף אינקאַסאָ
ערלעדיגט אַלעס פּינקטליך און רעעל!
די באַנק איז אָפֿען פֿון 9 ביז 2 פּיטאָג

Dr. med. Adam BENDER
Przejazd 30, Telef. 54-68.
ספּעצ. פֿאַר אינערליכע און האַרץ-קראַנקהייטען
נעמט אָן פֿון 5—7 נאָכמיטאָג.
0800

ד"ר מ. קאַריש
צאָהן-אַרצט
זשעראָמסקיעגאָ (פּאַנסקאַ) 37
נעמט אָן פֿון 1—2 נאָכמ. און פֿון 7 ביז 8 אָוונט
זונטאָג און חגא פֿון 12 ביז 2 נאָכמ.

Dr. med.
Rachela Lewi
ספּעצ. פֿון קינדער-קראַנקהייטען
נעמט אָן אין דער לעטשניצאַ "Vita", פּיעטריקאָווער 45, פֿון 3 ביז 4½ נאָכמ. — Tel. 47-44.

Dr. med. A. Mazur
ספּעציעל-אַרצט פֿאַר אויערן, נאָז און האַלז-קראַנק ווי אויך שטום און שפּראַך-פֿעהלער
וואָלטשאַנסקאַ 65
איינגאַנג אויך דורך פּיעטריק. 46) טעל. 66-01

לעזט און אַבאָנירט „לאָדזשער טאָגעבלאַט"

Dr. med. Albert Gotlib
אַקושער און ספּעציאַליסט פֿון פֿרויען-קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 26, טעלעפֿ. 77-50
נעמט אָן פֿון 8—10 און פֿון 4 ביז 7 אָוונט.

פּריוואַטע טאַנץ שולע
פֿון די נייסטע טענץ
דיפּל. לעהרער י. ווייטנטרויב
נעמט אָן איינשרייבונגען אויף איינצעלנע לעקציעס ווי אויך אין קאָמפּלעטען יעדען טאָג פֿון 10 פֿריה ביז 10 אָוונט
קילינסקיעגאָ 44
2-טער הויף פּאַרטער
די לעקציעס קומען פֿאָר אונטער דער פּערזענליכער לייטונג פֿון י. ווייטנטרויב
בעמ. אַסיסטענט — רוטינירטער טענצער זשאַן-קינג.

טיכטיגע אינקאַסענטען
ווערען געזוכט. רעפֿלעקטאַנטען קאָנען זיך מעלדען מיט געהעריגע רעקאָמענדאַציעס אין ציגניסטישען ביוראָ (צעגעלניאַנאַ 4) פֿון 11 ביז 2 פּאַרמיטאָג.
2700

ה'
מאַגיסטער שלמה בונין
צו דער פֿערלאָבונג מיט
פֿרל. חנה הורוויץ
ווינשען אַ האַרציגען מזל-טוב
י. מ. פּאָזנאַנסקי און פֿרוי.

דאַנקזאַגונג
דערמיט דריקען מיר אויס דעם האַרציגסטען דאַנק דער פֿערוואַלטונג בעזונדערס דעם ג' פּרעזעס ה' לייבל סאַץ פֿון פֿעראיין „עזרת אחים" פֿאַר דער מיה, וואָס זיי האָבען אָנגעווענדעט בעת'ן אויסגלייכען אונזערע אַ סכסוך.
ברידער יאַסקאָוויטש.

Dr. Niewiażski
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף אַנדזשעיאַ 5, טעל. 59-40
נעמט אָן פֿון 8—10 פֿריה און פֿון 5—9 אָוונט.
ספּעציאַל-אַרצט פֿאַר סיפֿיליס, טריפּער און מענער שוואַכע בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
פֿאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.

לאָדזער טאָגעבלאַט

ד״ר רעדאַקטאָר נעמט־אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונט.
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16 : אַדרעס
טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע [illegible] 47.

א ביסעל מעהר צוועקמעסיגקייט!

דער טעלעגראַף האָט אונז געבראַכט אַ טשיקאַווע ידיעה. אַ פּאַר שורות איז דאָס געקומען פון אַמעריקא, וואָס פערדינען גראָד ביי אונז אויפמערקזאַמקייט.

די טעלעגראַפישע ידיעה איז נישט נוגע קיין פּאָליטישען געשעהעניש, האָט נישט קיין פינאַנציעלען כאַראַקטער. אַ פּשוט׳ע שטיקעל נייעס, וואָס וועט [illegible] אריבער אומבעמערקט ביי די לעזער. און דאָס איז אַ שאָד.

די ידיעה לויטעט: די פּאַליאַקען אין אַמעריקא האָבען אויף נעכטען, זונטאָג, געפייערט אין גאַנצען לאַנד גרויסע פייערליכקייטען לכבוד דעם פּוילישען נאַציאָנאַלען יום־טוב פון דריטען מאַי.

קורץ און קלאָר: פייערליכקייטען — געוויס. אָבער דער נאָרמאַלער גאַנג פון עקאָנאָמישען לעבען טאָר צוליב דעם נישט ליידען!

דאָס איז עכט אַמעריקאַניש. איך מיין צו זאָגען — רעאַל, ניכטער, ראַציאָנעל.

מען וויל אין פּוילען לעצטענס צו לערנען פון אויסלאַנד, מען בעוואונדערט די טעכניק און אָרגאַניזאַציע פון אַמעריקא און עס וואָלט געווען גוט, ווען מען זאָל אויך אָפּנעמען זיך אַ ביישפּיל, ווי צו שעצען און בעווערטען — די צייט.

״טיים איז מאָני״ — די צייט איז געלד — איז דער דעוויז אין אַמעריקא, ביי וועלכען, וואָס ווייסט [illegible] גוט [illegible] אין געשאַפען. דערפון איהר גרויסקייט, דערפון איהר מעכטיגקייט.

ביי אונז איז [illegible] קאַפּויער. מיר האָבען נישט קיין פערשטענדניש פאַר דעם טייערסטען קאַפּיטאַל, וואָס מענשען פערמאָגען — די צייט: מען פער׳תכל׳עט די צייט אָהן אַ טעם [illegible] אַ ריוח; מען רעכענט זיך נישט דערמיט, ווי מיט אַ זאַך, וואָס האָט אַ פּאָזיטיווע בעדייטונג, און די פאָלגען לאָזען אויף זיך לאַנג נישט וואַרטען...

אַ פאָלק איז, ווי אַ פּריוואַטער מענש: וואָס ווייניגער מען אַרבייט, אַלץ אָרעמער זיינען די פערדינסטען, אַלץ נידריגער דער עקאָנאָמישער מעמד...

אַמעריקא פייערט אויך אַ גרויסע צאָהל ימים־טובים; דאָס איז דאָרט אפשר דאָס איינציגע ביסעל פּאָעזיע אין לעבען, אין׳ם גשמיות׳דיגען, מאַטעריאַליסטישען לעבען. אָבער מען מיידט אויס דורכדעם צו פּאַראַליזירען דעם נאָרמאַלען, געוויינליכען גאַנג פון דער פאָלקס־ווירטשאַפט; ימים־טובים און נאַציאָנאַלע פייערליכקייטען ווערען בדרך כלל אויסגענוצט אין די וואָכעדיגע אַרבייטס־טעג; דערויף איז פאַראַן דער רעגולערער רוה־טאָג — זונטאָג.

מיר מיינען נישט צו זאָגען, אַז גראָד דעם יום־טוב פון 3־טען מאַי האָט אויך ביי אונז, אין פּוילען, געדאַרפט אַראַנזשירט ווערען אין אַ זונטאָג׳דיגען טאָג. וואָס מיר זענען אויסען אַנצוווייזען — איז די טענדענץ, די געזונדע טענדענץ, צו רעכענען זיך מיט די פאָלקס־ווירטשאַפטליכע בעדערפעניסען אויף טריט און שריט...

ביי אונז איז, ליידער, גאָר אַנדערש. פּוילען איז געוואָרען אַ מדינה פון לויטער יום־טוב׳דיגקייט, דערפאַר איז אָבער דאָס עקאָנאָמישע לעבען שוין ווייט נישט יום־טוב׳דיג.

און אויב דער מצב אין לאַנד אין אַלגעמיין איז מחמת דעם שטאַרק צוריקגעגאַנגען, ליידט גאַנץ בעזונדערס דערפון די יודישע בעפעלקערונג.

די יודען מוזען מיטמאַכען אי די אייגענע יודישע ימים־טובים און, אַלס צוגאָב, אויך די אַלגעמיין־מלוכה׳שע און די ריין קריסטליך־רעליגיעזע. און אַט אַזוי אַרום זענען מיר ערשט בעדות, ווי יודישע געשעפטען, יודישע אונטערנעמונגען און יודישע וואַרשטאַטען האָבען כמעט אַ גאַנצע קיילעכדיגע וואָך בעמוזט זמן פערהאַקט אונטער שלאָס און ריגעל...

יום־טוב אין דער וועלט, אַ וואָך נאָכאַנאַנד יום־טוב...

עס איז קלאָר: ווען ביי דריי מיליאָן בירגער פון אַ לאַנד ווערט אויסגענוצט די אַרבייטס־און פערדינסט־מעגליכקייטען אַזוי פיל טעג כסדר — פערפעהלט דאָס נישט אָפּצורופען זיך אויף דער לאַגע פון די דאָזיגע בירגער, אַלזאָ אויך פון׳ם לאַנד...

מיר האָבען צופיל ימים־טובים אין פּוילען, בפרט ביי די יודען.

מען מוז דורכפיהרען אַ רעדוקציע פון די פייער־טעג. מטילא וועלען אַלץ מעהר אויסגענוצט ווערען די רעדוקציעס אין די אַרבייטס־וואַרשטאַטען...

אַלץ איז גוט מיט אַ מאָס. אויך ימים־טובים. וואָס צו פיל איז אומגעזונד, בעזונדערס ביי שוואַכע אָרגאַניזמען...

עס איז כדאי זיך צו פערטראַכטען איבער דער לעקציע פון אַמעריקא...

מיר נויטיגען זיך אין פּוילען אין אַ ביסעלע מעהר צוועקמעסיגקייט...

י. ה.

יודישע נייעס

אַ יוד־בירגערמייסטער פון בלומפאָנטיין (דרום־אַפריקע)

יאָהאַנעסבורג, (י.ט.א.) אַלס בירגערמייסטער פון בלומפאָנטיין, (פריי־שטאַט אָראַנזש) איז איינשטימיג געוועהלט געוואָרען דער מיטגליד פון אָרטיגען שטאָט־ראַט שלמה האַריס, אַ בעקאַנטער קאָמונאַלער טוער און אָרטאָדאָקסישער יוד.

די וואַהל האָט אַרויסגערופען אַ שטאַרקע צופרידענהייט צווישען דער יודישער בעפעלקערונג פון פריישטאַט אָראַנזש.

געשטאָרבען דער עלטסטער דייטשער רב.

ערפורט, (יט״א) דאָ איז געשטאָרבען איבער 80 יאָהר אַלט דער היגער אויבער־ראַבינער ד״ר מאָריץ זאַלצבערגער.

ער איז געווען דער עלטסטער מיטגליד פון דייטשען ראַבינער־פערבאַנד, און האָט פערנומען דעם כסא־הרבנות אין ערפורט איבער 40 יאָהר. דער פערשטאָרבענער האָט גענאָסען גרויס אַנזעהען אין זיין קהלה און מחוץ איהר.

„רויטע האַנד״ אין ירושלים

ירושלים, (י.ט.א.) דער היגער אַראַבער האַי יאַסיא אַלאַבא האָט בעקומען אַ דראָהונגס־בריף, אונטערגעשריבען דורך דער „רויטער האַנד״, אין וועלכען ער ווערט אויפגעפאָדערט צו לעגען אויף אַ בעשטימטען אָרט 100 פונט. אין געגענפאַל ווערט איהם געדראָהט מיט אַ טויט־נקמה.

14 אַרעסטאַנטען פון חיפה׳ער תפיסה אַנטלאָפען

חיפה, (יט״א) 14 אַרעסטאַנטען פון דער אָרטיגער תפיסה, וואָס זענען געפיהרט געוואָרען דורך אַ פּאָליציאַנט נאָך וואַסער, זענען בעפאַלען זייער פיהרער, איהם געשלאָגען ביז׳ן פערלירען דאָס בעוואוסטזיין, און אַנטלאָפען.

די בלוט־באָד אין בערלין

גרוילענדע איינצעלהייטען פון די פערביסענע באַריקאַדען־קאַמפּען צווישען די קאָמוניסטען מיט דער פּאָליציי. — האַנד־גראַנאַטען, קוילענוואַרפערס, אַעראָפּלאַנען און אַלע מאָדערנע מלחמה־וואַפען זענען אַנגעווענדעט געוואָרען אין די שלאַכטען

(אַ בריף פון בערלין, ספּעציעל פאַר׳ן „לאָדזער טאָגעבלאַט״) — פון א. בירענצווייג.

די בלוטיגע טעג און די בערלינער אַרבייטער־קוואַרטאַלען, די באַריקאַדען און די שלאַכטען מיט געפּאַנצערטע אויטאָמאָבילען, קוילענוואַרפער׳ס און האַנד־גראַנאַטען, וועלען אַזוי גיך נישט אַרויס פון זכרון פון דער בערלינער אַרבייטער־שאַפט, ווי פון דער בעפעלקערונג בכלל. דערוויילע זענען די וואונדען נאָך פריש, די שטימונג איז נאָך אַנ׳אויפגערעגטע, אַנ׳אויפגעהעצטע. מ׳קען נאָך נישט איינמער צוזעהען די לעצטע שורה און מאַכען אַ קאַלקולאַציע פון דעם סך־הכל. די דרייסיג קרבנות, די פאַר הונדערט פערוואונדעטע, וואָס קרעכצען און די שפּיטאָלען, די פיל ליידט פערוואונדעטע, וואָס געפינען זיך אין די שטובען, בעאַמטע־הויזער, געגען די געמוטער און גיבען נישט קיין מעגליכקייט רוהיג צו בעטראַכטען זיך וואָס עס איז איינגענטליך געשעהן, און ווער איז דער היטלער־שילדיגער און דאָזיגען בלוט־באָד. אפילו און די צייטען פון דער רעוואָלוציע האָט בערלין נישט איבערגעלעבט אַזעלכע שרעקענס־טעג, אַזעלכע פערמעלע גאַסען־שלאַכטען, ווי די בלוטיגע יאָהר פאַר׳ן 1. מאַי.

ווען מ׳ליינט די אָפּיציעלע בעריכטען פון׳ם „גענעראַל־שטאַב״, פון דער בערלינער פּאָליציי־קאָמאַנדע, ווען מ׳הערט זיך צו צו די שילדערונגען פון די, וואָס האָבען בייגעוואוינט די מורא׳דיגע שלאַכטען און די אַרבייטער־קוואַרטאַלען נייקעלן און וועדינג, נעמט אַדורך אַ שוידער. פינקט ווי מ׳ליינט רעמאַרק׳ס „אים וועסטען ניכטס נייעס״...

אַז די קאַמפען וועלען אָננעמען אַזאַ שאַרפען כאַראַקטער און ברענגען צו באַריקאַדען, צו אַזעלכע בלוט־פערגיסונגען האָט קיינער נישט גע׳חלום׳ט. ווען דער בערלינער פּאָליציי־פּרעזידענט צערגיעבעל האָט בעקאַנט געמאַכט, אַז דער ערפאָלג צו דעמאָנסטרירען אונטער׳ן פרייען הימעל איז אויך חל אויפ׳ן ערשטען מאַי, האָט מען געהאַלטען, אַז די קאָמוניסטען וועלען זיך נישט רעכענען דערמיט און רופא פריוען איינצואַרדנען דעמאָנסטראַציעס. אונטערגעגאַנגען, חשׁ׳ ביי די קאָמוניסטישע צייטונגען. די [illegible] פאַהנע״ און די „פאָלקס־קלאַנג״ גערופען אַלע אַרבייטער צו דעמאָנסטרירען דעם ערשטען מאַי. און מ׳האָט געוואוסט, אַז עס וועלען קומען צו צוזאַמענשטויסען מיט דער פּאָליציי. מען האָט אָבער נישט ערוואַרט, אַז די צוזאַמענשטויסען וועלען פערוואַנדלט ווערען און אַנ׳אמת׳ער מלחמה... די פּאָליציי האָט תחילת טאַקע געהאַט אַ פעראָרדנונג נישט צו בענוצען פון געווער, נאָר מיט גומי־שטעקענס. און אָנהויב איז עס טאַקע אַזוי געווען. די ערשטע דעמאָנסטראַציעס פון די קאָמוניסטען האָט מען פונאַנדערגעטריבען מיט שטעקענס און... וואַסער. די פּאָליציי האָט אַרויסגעלאָזט אויף די דעמאָנסטראַנטען אַ וואַסער־שטראַם מיט די וואַסער־שפּריצען, וועלכע עס בענוצען די פייערלעשער און די דעמאָנסטראַנטען זענען זיך פונאַנדערגעלאָפען. שפּעטער אָבער, ווען די קאָמוניסטען האָבען זיך ווייטער אָרגאַניזירט, און עס זענען געפאַלען שאָסען, האָט זיך אָנגעהויבען אַ געגענזייטיגע שיסעריי, וועלכע האָט מיט געוויסע הפסקות אָנגעהאַלטען ביז׳ן פערטען מאַי.

אַמערגסטען זענען געווען די שלאַכט. די קאַמפען און דער פינסטערניש האָבען אָנגענומען אַנ׳אמת׳ען גרויל אויף די בערלינער איינוואוינער. די אַרבייטער־קוואַרטאַלען, נייקעלן און וועדינג, זענען דורך די קאָמוניסטען אָפּגעשניטען געוואָרען פון דער עלעקטריציטעט און אין דער פינסטערניש האָט מען אויפגעשטעלט תליה׳ע באַריקאַדען, וועלכע די פּאָליציי האָט נישט אַזוי לייכט געקענט בעצווינגען. די רעדאַקציע קוואַרטאַלען האָבען אויסגעזעהן, ווי די שלאַכט־פעלדער... מ׳האָט געשאָסען פון די פענסטער, דעכער, און די פּאָליציי האָט געלאָזט און גאַנג געפּאַנצערטע אויטאָמאָבילען און קוילען־וואַרפער. גאַנצע גאַסען האָט מען געהערט אַ טורעם דונג פּאַטשען פון פייער, אַ געברום פון די געפּאַנצערטע אויטאָמאָבילען און די שטאַרקע אויפרעגען פון די האַנד־גראַנאַטען. עס האָבען אפילו נישט געפעהלט און דער שלאַכט קיין אַעראָפּלאַנען. די פּאָליציי האָט גענומען צו־הילף אַעראָפּלאַנען, וועלכע האָבען מיט פּראָזשעקטאָרען אויסגעזוכט די פּאַזיציעס פון „שונא״.

און די קאַמפען האָבען זיך אויך אויסגעטאָן מיט בעמערקונגס פריוען און יונגערליכע, אַ סך אַרבייטער־פריוען זענען געשאָסען מיט רעוואָלווערען, פערטעלען אויפ׳ן וואַסען און די הענד און געשאָסען אויף דער פּאָליציי. פיל יונגערליכע ריט בעטעט און עלטער פון 16־17 יאָהר האָבען זיך געהאַלטען אויפשטעלען די באַריקאַדען און דערנאָך מיט געווער און האַנד פערטיידיגט די פּאָזיציעס. דעם דריטען מאַי פאַרטאָג האָט די פּאָליציי אַרומגערינגעלט אַ גרופּע פון 17 בעוואָפענטע יונגערליכע אַרבייטער און זיי „געפאַנגען״. מ׳האָט די יונגערליכע קאַמפער ענטוואָפענט, און צושטעלענדיג זיי געלאָרענע רעוואָלווערען, האָט מען זיי בעפּוילען צוצוגעבען די באַריקאַדעס, וועלכע זיי זאָלען האָבען אויפגעשטעלט. די קאָמוניסטישע „באַריקאַדען״ אויף די דעכער האָבען דאָן געמאַכט אַ שיסעריי אויף די פּאָליציאַנטען, וועלכע האָבען געהיטען די געפאַנגענע:

— „חברים, שיסט נישט, מיר זענען געפאַנגען, האָבען די יונגערליכע אַרויסגעשריגען צו די עלטערע חברים.

דאָס האָט געוואָרקט, און די שיסעריי האָט אויפגעהערט, די פּאָליציאַנטען האָבען זיך דאָן אַזוי פערשטעלט הינטער די יונגערליכע...

די קומענדיגע נאַכט האָבען די קאַמפען זיך איבערגע׳חזר׳ט. און חוץ דער האָט זיך בלוט געגאָסען אויף די גאַסען פון בערלין...

ווער איז שולדיג אין דער בערלינער נעם בלוט? לאָמיר הערען, וואָס עס זאָגען וועגען דעם ביידע צדדים: די קאָמוניסטען און די פּאָליציי.

דעם צווייטען מאַי איז אַרויסגעקומען אַ זיצונג פון רייכסטאַג, און דער קאָמוניסטישער דעפּוטאַט פּיעק האָט ערקלערט: די בערלינער פּאָליציי אונטער דער פיהרונג פון סאָציאַל־דעמאָקראַטישען פּרעזידענט (דער פּאָליציי־פּרעזידענט איז אַ געוועזענער פּאַציפיסט) איז געלטען בעת דער טראַדיציאָנעלער מאַי־דעמאָנסטראַציע בעגאַנגען אַ מורא׳דיגע פערברעכען געגען בערלינער פּראָלעטאַריאַט. אַרגעס. פערוואונדעטע און ערמאָרדעטע זענען די פאָלגען פון דאָזיגען פערברעכען. דער פּאַקט, וואָס צווישען די פערברעכער געפינט זיך נישט קיין איין פּאָליציי־מענש, אַז די פּאָליציי האָט אויפ׳ן ברוטאַלסטען אופן געהאַנדעלט געגען די פרידליכע דעמאָנסטראַנטען. דער פערשלאַג פון די קאָמוניסטען און פערוואונדעטע געוואָרען, און אַלס פּראָטעסט האָבען די קאָמוניסטישע דעפּ־

(ענדע זעה זייט 6)

נאָכ׳ן אַפּפאָהר פון פעליקס וואַרבורג און אשר קאָהן פון ארץ־ישראל

פעליקס וואַרבורג זאָגט, אַז אין אַ פּאָר יאָהר אַרום וועלען מעהר נים זיין קיין נישט־ציוניסטען. — אשר קאָהן זאָגט ביאַליק׳ן, אַז ער קען זיך גאָרנישט מוחל זיין, וואָס ער האָט ביז־איצט גאָרנישט געטון פאַר ארץ־ישראל. — דער געוואַלדיגער ערפאָלג פון דער אויסשטעלונג אין תל־אביב. — די גרויסע טוריסטען־בעוועגונג אין לאַנד.

אַ בריף פון ארץ־ישראל.

פון א. טענענבוים.

ניעט קוקענדיג אויפ׳ן גרויסען טוריסטען־סעזאָן, וואָס מיר האָבען דעם היי־יאָהריגען פסח אין ארץ־ישראל, נישט קוקענדיג אויפ׳ן געוואַלדיגען ערפאָלג פון דער אויסשטעלונג אין תל־אביב, שענקט מען נאָך אַלץ די גרעסטע אויפמערקזאַמקייט די צוויי חשוב׳ע יודישע געסט, וואָס האָבען לעצטענס בעזוכט ארץ־ישראל, און זענען נאָר וואָס אָפּגעפאָהרען: פעליקס וואַרבורג און אשר קאָהן.

פעליקס וואַרבורג, דער דירעקטאָר פון „דזשוינט״ און איינער פון די הויפּט־מחותנים און קומענדיגע שותפים פון דער אַגענץ, איז איצט געווען צום דריטען מאָל אין ארץ־ישראל, און זיין יעדעס וואָרט איז אויפמערקזאַם אויסגעהערט געוואָרען מצד׳ן גאַנצען יודישען ישוב, ווייל דערין ליגט דאָך דער קומענדיגער גורל פון לאַנד, וואָס וועט בקרוב איבערגענומען ווערען דורך דער פערברייטערטער אַגענץ.

מ׳האָט דעריבער געמאַכט וואַרבורג׳ן פייערליכע אויפנאַהמען, געהאַלטען פאַר איהם פיערדיגע רעדעס, און וואַרבורג, ווי דער שטייגער פון אַ אַמעריקאַנער האָט על־פי־רוב געשוויגען און זיך אַרויסגעכאַפּט נאָר מיט איינצעלנע ווערטער, וואָס האָבען געקענט אויסגעטייטש ווערען לכמה פנים... בלויז בעת זיין בעזוך אין נהלל, וואו ער איז געווען צוזאַמען מיט׳ן ד״ר ווייצמאַן און זיין ברודער מאַקס וואַרבורג פון דייטשלאַנד, האָט וואַרבורג זיך צורעדט, און גאַנץ ארץ־ישראל האָט זיין רעדע אויפגענומען מיט גרויס צופרידענהייט. אין זיין רעדע האָט פעליקס וואַרבורג קודם־כל אונטערגעשטראָכען מיט שמחה די ענטוויקלונג פון דער יודישער לאַנדווירטשאַפט אין ארץ־ישראל.

איבערגעהענדיג צו דער יודישער אַגענץ האָט וואַרבורג געזאָגט: די אויפריכטיגע שטרעבונג פון די נייע מענשען, וואָס נעמען אויף זיך דעם עול פון אַרבייט, איז צו ווירקען לטובת ארץ־ישראל. איך בין זיכער, אַז מיט דער צייט וועלען זיך אַלע איבערצייגען דערין, די פּראָפּאָרציאָנירונג מיט דער אַרבייט, וואָס ווערט געטון אין ארץ־ישראל, איז אומעטום אַ גרויסע. אפילו אין די יודישע דערפער אין רוסלאַנד, וועלכע איך האָב לעצטענס בעזוכט, רעדט מען יעדען אָוונט, נאָך די אַרבייטס־שעה׳ן וועגען ארץ ישראל. ווען די יודישע קאָלאָניסטען אין רוסלאַנד האָבען געהערט, אַז איך בין געווען אין ארץ־ישראל, האָבען זיי מיך גענומען אויספרעגען וועגען אייער אַרבייט. ווער עס בעזוכט ארץ־ישראל, מוז בעאיינפלוסט ווערען פון אייער אַרבייט, וואָס קען דערגרעהנטערן אפילו די נישט־ציוניסטען. איך בין בעגייסטערט אין דעם וואָס כ׳האָב געזעהן, און איך בין זיכער אין דער צוקונפט פון לאַנד.

איך האָב נאָר איין זאָרג, האָט וואַרבורג זיך געווענדעט צום ד״ר ווייצמאַן, איך האָב מורא, אַז מיט דער צייט וועלען אַלע נישט־ציוניסטען ווערען גוטע ציוניסטען, און אין אַ פּאָר יאָהר אַרום, ווען ד״ר ווייצמאַן וועט זוכען נישט־ציוניסטען אַריינצונעמען זיי אין דער אַגענץ, וועט ער אַזעלכע נישט געפינען.

אַט די דאָזיגע רעדע וואַרבורג׳ס האָט געמאַכט אַ שטאַרקען רושם אין לאַנד, מחמת דערמיט איז די מורא פאַר די נייע שותפים אין דער אַגענץ בעדייטענד אָפּגעשוואַכט געוואָרען. נישט ווייניגער האָט דער יודישער ישוב זיך פּראָאינטערעסירט מיט׳ן בעזוך פון לאָדזער גרויס־אינדוסטריעלער ה׳ אשר קאָהן.

אין די ערשטע וואָכען האָט ה׳ קאָהן בלויז געפאָרשט, בעזוכט און נישט גערעדט קיין וואָרט. ער האָט קיין איינמאָל נישט אַרויסגעזאָגט קלאָר און אָפען, צי האָט ער בדעה באמת עפּעס צו בויען אין ארץ־ישראל. מעגליך, אַז פאַר איהם אַליין איז דאָס נאָך נישט געווען גאַנץ קלאָר.

וואָס מעהר אָבער ער איז געווען אין לאַנד, אַלץ היימישער האָט ער זיך דאָ געפיהלט, און ער האָט שוין נישט געקענט נישט אויסדריקען זיין בעגייסטערונג פאַר דעם גרויסען ווערק, וואָס ווערט דאָ געשאַפען.

לעצטענס האָט שוין אשר קאָהן אָפּיציעל ערקלערט, אַז ער וועט בויען אַ גרויסע פאַבריק אין ארץ־ישראל, און ער האָט בדעה, זיך צו בעזעצען אין לאַנד אויף שטענדיג. בעת זיין וויזיט ביי ביאַליק׳ן, האָט אשר קאָהן געזאָגט, אַז די ענטוויקלונג פון ארץ־ישראל שטעלט איבער יעדע פאַנטאַזיע. און אַלץ וואָס איז געשריבען און גערעדט געוואָרען וועגען ארץ־ישראל ענטהאַלט נישט אין זיך אפילו קיין הונדערטסטעל פון דעם, וואָס עס איז דאָ אין דער ווירקליכקייט געשאַפען געוואָרען.

„איך קען מיר נישט מוחל זיין, האָט ווייטער געזאָגט ה׳ קאָהן, וואָס איך האָב ביז היינט גאָרנישט געטון פאַר ארץ־ישראל. איך האָף אָבער, אַז דאָס וואָס איך וועל איצט שאַפען אין ארץ־ישראל, וועט מכפּר זיין אויף דעם גרויסען חטא, וואָס כ׳בין בעגאַנגען געגען אונזער לאַנד און אונזער פאָלק״.

די דאָזיגע רעדע קאָהן׳ס, וועלכע זאָגט שוין קלאָר, אַז דער גרעסטער יודישער אינדוסטריעלער אין פּוילען וועט איצט פערווענדען זיינע קאַפּיטאַלען, פעהיגקייטען און ענערגיע פאַר ארץ־ישראל, איז זעלבסטפערשטענדליך אויפגענומען געוואָרען מיט שמחה מצד דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג.

אין אויגוסט זאָל שוין ה׳ קאָהן צוריק קומען אין לאַנד און זיך נעמען צו דער אַרבייט.

צו די דאָזיגע צוויי בעזוכען, וואָס האָבען אַריינגעבראַכט אויפמונטערונג אין לאַנד קומט נאָך צו, ווי געזאָגט, דער גוטער טוריסטען־סעזאָן. קיין שום יאָהר זענען נישט געקומען אַזויפיל טוריסטען אויף פסח קיין ארץ־ישראל, ווי הי־

יאָהר. פערדינט טאָקע דער עולם געלט, און די שטימונג איז אַ גוטע.

גאָר גלענצענד האָט זיך איינגעגעבען די אויסשטעלונג אין תל־אביב. טאָג טעגליך ווערט די אויסשטעלונג בעזוכט פון 10 ביז 15 טויזענד פערזאָן. און נישט נאָר מ׳בעזוכט, נאָר מ׳קויפט טאַקע, אַלס אויסשטעלער מאַכען גוטע געשעפטען.

די סוחרים פון סיריען האָבען געמאַכט גרעסערע קניות. אויך פון די אַנדערע שכנישע לענדער האָט מען געקויפט פערשיידענע סחורות ביי די אויסשטעלער. מיט איין וואָרט, זייט דריי יאָהר האָבען מיר היי־יאָהר דעם ערשטען פרעהליכען פסח, און מיר האָפען, אַז איצט וועט מען שוין כסדר גיהן בעסער אַרויף.

—0—

אַנפראַגע אין ענגלישען פּאַרלאַמענט וועגען אַלקאָהאָל־פערברויך אין ארץ־ישראל

לאָנדאָן, (יט״א) אויף דער זיצונג פון ענגלישען פּאַרלאַמענט האָט דעפּ. גראַף סאַנדאַן אינטערפּעלירט דעם קאָלאָניען־מיניסטער, צי זענען דאָ סטאַטיסטישע טאַבעלען, וואָס זאָלען אויפווייזען, וויפיל עס זענען קיין ארץ־ישראל אריינגעפיהרט געוואָרען אַלקאָהאָל־געטראַנקען ביז דער מלחמה און וויפיל זייט דעם ארץ־ישראל מאַנדאַט האָט איבערגענומען ענגלאַנד, ווי אויך די פערגלייכענדע פערברויכן־רעזולטאַטען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַלקאָהאָל־קאָנסומציע אין דאָזיגע פעריאָדען.

אויף דער אינטערפּעלאַציע האָט געענטפערט דער אונטערשטאַטס־סעקרעטאַר ה׳ אָרמסבי־גאָר, וועלכער האָט בעדויערט, וואָס עס זענען נישטאָ אַזעלכע סטאַטיסטישע טאַבעלען.

הויכע אויסצייכנונג פאַר׳ן יודישען מיקראָפאָן ערפינדער

וואַשינגטאָן, (יט״א) דער פראַנקלין־אינסטיטוט אין פילאַדעלפיא האָט ערטיילט דעם פראַנקלין־מעדאַל, די העכסטע וויסענשאַפטליכע אויסצייכנונג אין אַמעריקא, דעם בעקאַנטען ערפינדער פון מיקראָפאָן פאַר טעלעפאָן און ראַדיא עמיל בערלינער (אַ יוד). בערלינער איז מיט 51 יאָהר צוריק געקומען אין די פאַראייניגטע שטאַטען אַלס אָרימער יונגעל און זיך דאָ געהיידעט דעם שטודיום פון טעכנישע וויסענשאַפטען.

ער האָט געמאַכט אַ ריי ערפינדונגען, וואָס האָבען איהם געמאַכט וועלט־בעריהמט. צוו. אַנד. האָט ער אויך ערפינדען דעם אַז. גער. אַקוסטישען צילינדער אויף פערבעסערן די אַקוסטיק אין זאַלען און געביידעס.

—0—

לאדזער כראניק

רעגיסטראציע פון די „פרעמדע"

היינט — ליטערא O.

די וואס קומען צו דער רעגיסטראציע מוזען מיטברענגען א פאס, אין וועלכען עס איז אנגעגעבען זייער מליכה-אנגע-הערונג און 2 פאטאגראפיעס.

נאכט-דיזשורען אין די אפטייקען.

היינט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: אנטאניעוויטש, פאביאניצער 50; גראנסקי, פעטריקאווער 164; סאלא-וויטש, פושעיאזר 19; רעמביעלינסקי, אנדזשעיא 26; זונדעלעוויטש, פעטרי-קאווער 25; קאפערקעוויטש, זגערזשער 54; טראכטענבערג, פושעישנער 56.

איין פראצענט אומזאץ-שטייער פאר די אונטערנעהמונגען, וואס פיהרען א הורט-מסחר

דאס פינאנץ-מיניסטעריום האט ארויסגעגעבען א צירקולאר מיט פאל-גענדען אינהאלט:

פרינציפיעל קענען די האנדעלס-אונ-טערנעהמונגען, הורטאווניקעס, וואס פיהרען נישט קיין רעגולערע האנדעלס-ביכער נישט געניסען פון דער הנחה צו צאהלען נאר איין פראצענט פון זייער אומזאץ.

דאס פינאנץ-מיניסטעריום, נעהמענ-דיג אבער און אכט, אז דאס צאהלען דורך די דערמאנטע אונטערנעהמונגען צוויי פראצענט אומזאץ-שטייער שלאגט זיך אפ שלעכט אויף זייער פינאנסיעלער לאגע, און אלס רעזולטאט דערפון ברענגט דאס נישט קיין געוואונשענע קאנכעקווענצען פאר דער אלגעמיינער ווירטשאפטליכע לאגע און לאנד, האט דאס מיניסטעריום בעפולמעכטיגט די פינאנץ-קאמערן, אז זיי זאלען אנערקע-נען די דערמאנטע סוחרים הנחות ביים אויסמעסטען דעם אומזאץ-שטייער פאר'ן יאהר 1928 לויט די אונטען אנ-געגעבענע אנווייזונגען.

די אויסמעסטונג פון אומזאץ-שטייער פאר יאהר 1928 פאר די אונטערנעה-מונגען, וואס פיהרען א הורט מסחר, וועלכע פיהרען נישט קיין רעגולערע האנדעלס-ביכער, דארפען די שאצונגס-קאמיסיעס בעשטימען 2 פראצענט שטייער פון גאנצען אומזאץ. דערביי דארפען די קאמיסיעס און יעדען בעזונ-דערען פאל תעסטשטעלען אויפ'ן יסוד פון מאטעריאלען, עווענטועל ביי דער מיטארבייט פון זאכקענער, וואספערע טייל פון אלגעמיינעם אומזאץ האבען די אונטערנעהמונגען בעקומען פון הורט מסחר.

נאכ'ן דערהאלטען דעם „גאקאז פלאטנוטשי" קענען די אונטערנעהמונ-גען, וואס פיהרען א הורט-מסחר און פיהרען נישט קיין רעגולערע האנדעלס-ביכער ארייננטראגען ביז'ן 15 מאי 1929 בימעס וועגען אנערקענען פאר זיי די הנחה פון שטייער פאר'ן אומזאץ. די בימעס דארפען אדרעסירט ווערען צו דער פינאנץ-קאמער, זיי דארפען אבער איינגעטראגען ווערען צו די בעטרעפענ-דע פינאנץ-אמטען.

די ענטשעלניקעס פון די פינאנץ-אמטען, וועלען בעלייגען די בימעס מיט זייערע פערשלאגען אין די פינאנץ-קאמערן צו בעטראכטען, בעגרענעצענ-דיג גלייכצייטיג די עקזעקוציעס.

פון די אויבען-דערמאנטע הנחות קענען געניסען: א) אונטערנעהמונגען, וועלכע האבען בעלעגט זעזאנעניעס ווע-גען אומזאץ און ענטשפרעכענדען מער-קוז, ב) אונטערנעהמונגען, וועמעס אומזאץ, וואס איז פעסטגעשטעלט גע-ווארען דורך די שאצונגס-קאמיסיעס, ענטשפרעכען לויט דער מיינונג פון די נאטשעלניקעס פון די פינאנץ-אמטען, די פאקטישע לאגע, ג) אונטערנעהמונ-גען, וואס פיהרען נישט קיין מסחר מיט לוקסוס-ארטיקלען (טייערע פערפומען, פומער, אלערליי זייד-אויסארבייטונגען, טייערע אויסלענדישע שוה, גוטע וויינען, בעשטימטע קאלאניאל-ארטיקלען און גאסטראנאמישע ארטיקלען א. ד. ג.)

אויב דער ראומזאץ פון פערקויף פון הורט-מסחר פון לעבענס-מיטעל ארטי-קלען שטייגט נישט איבער לויט די בע-שטימונגען פון דער שאצונגס-קאמיסיע 20 פראצענט פון אלגעמיינעם אומזאץ, און די דאזיגע אונטערנעהמונג האט א פאטענט צווייטער קאטעגאריע, דארף מען אין אזא פאל ביים בעשטימען דעם אומזאץ-שטייער פאר די דערמאהנטע אונטערנעהמונגען נאר רעכענען איין פראצענט פון אומזאץ.

באנקראטען טרעפען שווער יודישע בעלי-מלאכות.

מאגאזין-שניידער בעשליסען אפצושטעלען די ארבייט אין סעזאן, אויב מ'וועט זיי נישט צאהלען מיט געלד.

(:) דער שווערער ווירטשאפטליכער קריזיס, וואס האט גורם געווען א מבול פון באנקראטען, האט אויך נישט אויס-געמיטען די קאנפעקציע-אינדוסטריע. אין דער לעצטער צייט האבען און לאדז באנקראטירט מעהרערע יודישע קאנ-פעקציע-פירמעס. וועלכע האבען גע-האט גרויסע שאדענס אונצעהליגע אונטערנעהמונגען און בעל-מלאכות.

פיל יודישע שניידער-מייסטער האבען במלוך, געארבייט א לאנגע צייט פאר וועלכע פירמעס אויף וועקסלען, אויסגעשטעלט פון די קאנפעקציאנערען. איצט, ווען די פירמעס האבען אפגע-שטעלט די צאהלונגען, האבען דערפון בעקומען א שווערען קלאפ די שניידער-מייסטער. זיי האבען געהאט וועקסלען מעהרערע טויזענדער זלאטים און זענען דערביי אויך אנגאזשירט מיט איי-גענע זשורא'ס אויף די פראטעסטירטע וועקסלען. וועלכע זיי האבען אויסגעגעבן די ארבייטער און אויף עסען און געוועלבער.

צווישען די מייסטער איז דערובער-געשטאנען א פאניקע שטימונג און פיל שניידער-ווארשטאטען זענען איין-געשטעלט פון דער געשעפטליכער לאגע, געשטעלט געווארען און סאמע ערב-סעזאן.

עס איז אויך צונויפגערופען געווארען א ספעציעלע גרויסע פערזאמלונג פון די שניידער-מייסטער פון מענער- און דא-מען-מאגאזין קאנפעקציע. עס איז בע-שלאסען געווארען איצט, נאך פסח, און גאנצען פרען פון זומער-סעזאן נישט צוצוטרעטען צו דער ארבייט, ביז וואנען די מאגאזינערן וועלען זיך נישט פער-פליכטען אויסצוקויפען די ביז-איצט גע-געבענע וועקסלען און פאר ווייטערדיגע ארבייט צוצאהלען מזומן געלד.

פאבאר פון יאהרגאנג 1908

היינט דארפען זיך שטעלען צו דער פאבאר-קאמיסיע 1 אויף פאמארסקא 18 די פאבאראווע פון יאהרגאנג 1908, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 2 קאמי-סאריאט און וועמענס פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט

P R S T U W Z

פאר דער פאבאר-קאמיסיע 2 אויף אגראראווא 34 דארפען זיך שטעלען די באראווע פון יאהרגאנג 1908, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 1 פאליצוי-קא-מיסאריאט, וועמענס פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט

L R

צו דער פאבאר-קאמיסיע 3 אויף זא-קאנטנא 82 מוזען זיך שטעלען די פא-באראווע פון יאהרגאנג 1906 קאטעגא-ריע

B

וואס האבען בעקומען א אדראטשעניע אין מאי און יוני פון 1927 און וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 12. און 14. קאמיסאריאט מיט די פאמילי-נעמען:

A ביז Z.

די זגיערזשער פאבאראווע דארפען זיך שטעלען צו דער פאוויאט-קאמיסיע פיעט-ריקאווער 187, מיט די פאמיליען-נעמען

M ביז R

№ 10

פרעמיען-קופאן

פאר די לעזער

פון „לאדזער טאגעבלאט"

ווער עס שטעלט צו 10 אזעלכע קופאנעס, בעקומט דאס מאנומענ-טאלע ווערק „די יודישע געשיכטע" פון פראפ. גרעץ, ווי אויך 5 גרויסע ווערטפולע ביכער פון ד"ר א. קאראלניק'ס ווערק צו דעם שפעט-ביליגען פרייז:

„יודישע געשיכטע" — — 14 זל.

5 ביכער פון ד"ר קאראלניק 16 זל.

מען קאן אויפ'ן קופאן קריגען אויך ביידע פרעמיעס צוזאמען און יעדע בעזונדער.

גאסען-האנדעל מיט פרוכטען און זאדע וואסער

ווערט נישט ערלויבט.

(ג) ווי בעקאנט, האט דער מאגיס-טראט ג'פלאנט נישט צו ערלויבען דעם האנדעל מיט פרוכטען און זאדע-וואסער אויף טישען אין די לאדזער גאסען.

דער צענטראלער קליינהענדלער-פער-איין האט אונטערגענומען אנ'ענערגישע אינטערווענץ ביים וואיעוואדע און אין מאגיסטראט, און ס'איז געלונגען צו-פועל'ן, אז די גאסען-הענדלער זאלען ווייטער קענען פערקויפען זאדע-וואסער און פרוכטען, ווי אויך צוקערוואַרג אויף די לאדזער גאסען.

א גרויסער טייל פון די דאזיגע גאסען-הענדלער וועלען די טעג שוין ארויסקריגען קאנצעסיעס.

גרויסער אינטערעס צום דאנערשטאג'דיגען ציוניסטישען מיטינג אין „פילהארמאניע".

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, אר-דענט איין די היגע ציוניסטישע ארגא-ניזאציע היינטיגען דאנערשטאג, ד. 9 מאי, א גראנדיעזען מיטינג אין פילהאר-מאניע-זאל מיט דער בעטייליגונג פון די מיטגלידער פון ציוניסטישען צענ-טראל-קאמיטעט אין ווארשא: דעפ. יצחק גרינבוים, ד"ר מ. הינדעס, לעאן לעוויטע און דעפ. ד"ר ראזענבלאט. דער מיטינג שטעהט אונטער'ן צייכען פון ווירטשאפט-ליכען אויפשוואונג, וואס איז לעצטענס צו בעמערקען אין ארץ-ישראל, און ער וועט אויך געבען אנ'אויסדרוק דער נייער תקופה אין ציוניזם אין פוילען וואס קומט אלס א פועל יוצא פון אבגע-שלאסענעם שלום אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע און קאנסאלידאציע פון די ציוניסטישע כחות.

דער מיטינג האט ארויסגערופען א פערשטענדליכען אינטערעס אין אלע נאציאנאל-יודישע קרייזען. איינגאנגס-בילעטען זענען שוין צו בעקומען אין ציוניסטישען ביורא.

טעאטער און קונסט.

די בילדער-אויסשטעלונג פון מ. אפעלבוים אין „הזמיר".

זינט עטליכע טעג איז געעפענט אין זאל פון „הזמיר" (אל. קאשטשושקי 21) א בילדער-אויסשטעלונג פון רעג בעגאבטען, פעהיגען מאלער משה אפעל-בוים.

ביז היינט האט ה' אפעלבוים שוין אויסגעשטעלט זיינע בילדער אין לאדז, אמסטערדאם און נאר לעצטענס אין קאטאוויץ — תמיד מיט'ן גרעסטען ער-פאלג.

די אויסשטעלונג אין „הזמיר" איז יעדען געפעלען, ווייל יעדער קאן דארט געפינען עפעס, וואס ענטשפרעכט זיין בעזונדערען געשמאק. נאר אומפאזאיט ווירקען די סטודיעס פון יודישען לעבען, ווי, למשל, „קדוש לבנה", און די פאר-טרעט-סטודיעס, ווי, למשל, „און פלא-כען", און „די פערחלומ'טע".

דער „אויבער-שלעזישער פייזאזש" בעוויזט, אז דער קינסטלער איז אויך אנ'אויסגעצייכענטער פייזאזשיסט. ה' אפעלבוים'ס בילדער ווייזען ארויס א גוטע צייכנונג און די בעסטע מאלערי-שע טעכניק. דער קינסטלער געדענקט אויך תמיד וועגען פערספעקטיוו און גע-דענקט וועגען חילוק צווישען אזוי גע-רופענע ערשטען און ווייטערען פלאן.

משה אפעלבוים'ס אויסשטעלונג איז זעהר אנ'אינטערעסאנטע און ס'איז כדאי אז יעדער, וואס אינטערעסירט זיך מיט קונסט, זאל זי בעזוכען.

די אויסשטעלונג וועט דויערען נאך עטליכע טעג, וועלכע מ'דארף אויסנוצען.

ח. כהנא.

* * *

כדאי צו בעמערקען, אז די לעצטע טעג זענען פארגעקומען אויף אפעל-בוים'ס אויסשטעלונג איניגע גרופען בעזוכען פון שולען, ארגאניזאציעס א. ד. גל. עס איז ווינשענסווערט איניגע ארדנען וואס מעהר אזעלכע גרופען בעזוכען.

לאדזער יודישער קאמער-טעאטער

„ארט"

ליטער: מ. בראדערזאן און ד. בייגעלמאן

היינט מאנטאג,

1 פארשטעלונג

אנהויב 9.30 אווענד

דאס גראנדיעזע VII פראגראם

מצה-בריי

1) פראלאג, 2) מחותנת'טעס, 3) שבת-הגדול און קורץ-פרייטאג, 4) כ'ווער א דאזאר, 5) חכמת-כינע, 6) מצה-בריי, 7) א ברכה איבער א דונער, 8) דאס קלוגע חונ'דעל, 9) אויפ'ן גאניק'ל, 10) לבנה-פאראד.

די קאסע איז אפען פון 2 נאכמ.

הנחה בילעטען און פריי-קארטען חוץ פרעסע (איין מאל אין טאג) נישט גילטיג.

פון ארץ-ישראל-אמט.

עס איז דערהאלטען געווארען אנ' ארויספאדערונג קיין ארץ-ישראל פאר ה' משה פעלדבריל. דער דערמאנטער דארף זיך ווענדען וועגען די פרטים אין פאלעסטינא-אמט (צעגעלניאנא 4).

פר' חנה ציטרינאווסקא ווערט געבע-טען צו מעלדען זיך אין א"י-אמט אין איהר אנגעלעגענהייט.

פון „אוזדראוויטקא".

„אוזדראוויסקא" מעלדעט, אז די איינ-שרייבונגען פון קראנקע מאנסלייט אויף ערהאלונג דעם צווייטען סעזאן - וועלען פארקומען מיטוואך, דעם 8-טען מאי 3 מיטאג.

די קאנדידאטען דארפען זיך מעלדען אין דער קאנצעלאריע פון דער געזעל-שאפט אויף צעגעלניאנא 57 מיט א פערזענליכען דאקומענט אין דער אויס-געגעבענער צייט.

קופאן № 32

אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קאן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.

גילטיג היינט. מאנטאג, דעם 6. מאי פון 8—9 אוו.

וואס פיהלט דער מענש, ווען ער געזעגענט זיך מיט דער וועלט

אויב מען זאל גלויבען די ספיריטיסטען איז דער טויט גארנישט אזוי שרעקליך.

פיל פראגען האט דער מענשליכער פערשטאנד שוין פערענטפערט און פיל נאטור-סודות זענען אויפגעקלערט גע-ווארן. קומט אבער צו דער פראגע: וואס געשעהט מיט'ן מענש נאכ'ן טויט, פערבלייבט זיך דאס טירעל פון אונזער הנפש אין מיר בלייבען אונבעהאל-פען פינקט אזוי ווי מיט טויזענדער יאהרען צוריק.

יא, טויזענדער יאהרען גריבעלט זיך דער מענשליכער מוח און דער דאזיגער פראגע, דער ווילדער נעגער אין די וועלדער פון אפריקא אין דער צי-ווילירטער, אלץ-וויסענדער מענש פון אייראפעאישען קאנטינענט טראכטען יע-דער אויף זיין שטייגער וועגען דעם, וואס קומט מיט אונז פאר דעמאלס, ווען מיר זאגען אדיע אונזער עולם-הזה'דיגען, אבער קיינעם איז נאכנישט געלונגען צו בעקומען אנ'ענטפער אויף דער דאזיגער פראגע. די אלמעכטיגע וויסענשאפט איז דא אינגאנצען אונמעכ-טיג און ווי שעמעווריג פאר איהר אונ-פעהיגקייט ווארפט איין צווייג פון דער וויסענשאפט ארויף די לאסט פון דער שווערער הארבער פראגע אויף די פלייצעס פון א צווייטען וויסענשאפטס-צווייג צו דער פילאזאפיע. די פילאזאפיע וויל עס ווידער ארויפווארפען אויף דער רע-ליגיאנס-וויסענשאפט און אזוי ווערגט מען זיך און מען שיקט זיך מיט דעם דאזיגען פראבלעם. און היינט צו טאג זענען מיר אין דער היינטיגער פונקט אזוי קלוג, ווי מיט טויזענדער יאהרען צוריק.

לעצטענס האט זיך צו דעם דאזיגען ענין גענומען דער ספיריטיזם. די ספי-ריטיסטען, וואס האבען, אויב מיר זא-לען זיי גלויבען אויפ'ן ווארט, א גאנץ נאהנטע בעציהונג מיט גייסטער און רוחות פון יענער וועלט, האבען זיך דערצו א נעם געטון מיט'ן גאנצען פרען און רעטזעלהאפטקייט פון זייערע אלע אונטערנעמונגען אין די געהיימע וועל-טען, און לאמיר טשעקאווען הערען, וואס זיי זאגען, וועגען דעם, ווי אזוי דער מענש פיהלט זיך א מינוט נאכ'ן טויט.

אנ'איטאליענישער ספיריטיסט האט געמאכט א סעאנס מיט א מעדיום און ארויסגערופען דעם גייסט פון א געוויסע פעליציא סקאטשערר, אנ'ענגלישע שריפט-שטעלערין. און כדי אויסצופרובען דעם מעדיום צי עס קומט נישט פאר קיין שווינדעל און צי ער געפינט זיך טאקע אין ווירקליכען קאנטאקט מיט אט דער פערשטארבענער פרוי. האט מען איהם געשטעלט א פראגע, צי די פערשטאר-בענע האט מען נישט אויך געקענט אונטער אנ'אנדערן נאמען. דער מעדיום האט א פאר מינוט נעשמועסט מיט'ן גייסט און ער האט דאן געענטפערט, אז יא. די פערשטארבענע איז געווען בע-קאנט אונטער דעם נאמען רודאלף פע-ליסיטי, און דאס איז ווירקליך אזוי געווען, פעליציא סקאטשער איז געווען אנ'ענגלישע שריפטשטעלערין און אלע איהרע ווערק האט זי פערעפענטליכט אונטער איהר פסעוודאנים רודאלף פע-ליציטי. אזוי ווי דער מעדיום איז געווען אנ'אנאלפאבעט, האט ער פערשטעהט זיך דערפון נישט געקאנט וויסען, און אויב ער האט עס יא געזאגט, איז עס דאך א בעשיינפערליכער בעווייז, אז ער האט זיך דאס דערוויסט פונ'ם גייסט אליין און אויב אזוי, קאן מען דאך שוין איהם גלויבען, וואס ער וועט ווייטער דערצעהלען אין נאמען פון גייסט.

הכלל, דער מעדיום האט די פערשטאר-בענע ענגלענדערין געשטעלט די פראגע, וואס זי האט געפיהלט א מינוט נאכ'ן טויט. די פערשטארבענע האט געענט-פערט אט וואס:

— איך האב מיך געפיהלט זעהר ער-שעפט און האב נאר געוואלט שלאפען. איך בין אנטשלאפען געווארען, אבער דער שלאף איז געווען א פיל לייכטע-רער, ווי שלענדיג. ארום מיר האבען געשוועבט מערקווירדיגע ליכט-שטראה-לען. דאן האב איך אנגעהויבען צו שוועבען אין דער לופטען און די ליכט-שטראהלען האבען מיך אלץ פעסטער ארומגערינגעלט. איך האב נישט גע-וואוסט, אז איך בין טויט. דאס דאזיגע ווארט איז מיר גארנישט געקומען אויפ'ן זינען. איך האב גיכער געהאט דאס גע-פיהל, אז איך בין פעריג געזונד געווא-רען און אויסגעהיילט פון מיין לאנגער קראנקהייט. מיר האט זיך אויסגעדוכט, אז די לייכטענדע שטראהלען, וואס הא-בען מיר אלץ ענגער ארומגענומען פער-בונדען מיך מיט עפעס אנ'אונבעשטימ-טער טונקעלער מאסע, וואס ליגט ער-גיץ דארט טיף אונטען. ווי דורך א שפאלט פון א שלייער האב איך בלוצלינג בעמערקט, אז די טונקעלע מאסע איז מיין אייגענער קערפער. ער איז געווען זעהר מיאוס און העסליך, מיר האט דורכגענומען א שוידער פאר'ן געדאנק, אז איך זאל מיך נאכאמאל דארפען פער-בינדען מיט דעם דאזיגען העסליכען זע-קעל פלייש. נאר — האב איך מיר גע-טראכט, מיט אט דעם קערפער, וועל איך שוין מעהר נישט האבען צו טון.

איך האב איהם בעטראכט, ווי מיינע אלטע אפגענוצטע און צעריסענע קליי-דער, וואס איך האב אהן שום געפיהל פון רחמנות ארויסגעווארפען אויפ'ן מיסט.

די ליכט-שטראהלען זענען פלוצלינג שיטערער געווארען און איך האב אנגע-הויבען צו פיהלען, אז עס קומט אין מיר פאר א געוואלדיגע ענדערונג. נאך פריער האב איך שוין ארום מיר בעמערקט עפעס א האלב דורכזיכטיגע וואלקענ-ארטיגע מאסע. מיר האט געשיינט, אז דאס דאזיגע נעבעלהאפטע „עפעס" פער-בינדט זיך מיט מיר און איצט, ווען די ליכט-שטראהלען הייבען אן איינציגוויין פערשווינדען צו ווערען, הויבט די מאסע אן צו בעקומען א נייע פארם. איך האב געהאט דאס געפיהל, אז אט די דאזיגע וואלקענארטיגע מאסע איז מיין נייער קערפער וואס איך וועל פון איצט אן בעקומען און אויך א וואונדערליכען אופן בעמערק איך, אז די נעבעלהאפטיגע מאסע איז אונטערטעניג מיין ווילען. ער ענדערט זיין פארם אזוי ווי איך שטעל מיר פאר אין געדאנק.

אט דאס האט דער גייסט פון דער פערשטארבענער ענגלענדערין איבערגעגעבען אויף א ספיריטיסטישען סעאנס אין איטאליען. פערשטעהט זיך, אז מען קאן קוקען אויף דער מעשה, ווי מען וויל, און מען וועט נישט זיין קיין שטארקער אפיקורס, אז מען וועט נישט אזוי שטארק האלטען פון דער גביות עדות פון דער פערשטארבענער ענג-לענדערין.

און אפשר? ווער ווייס?

ווען איהר געהט אריבער די גאס

קוקט מיט אפענע אויגען; איהר קענט בלייבען אנ'אייביגער קאליקע אדער גאר געפינען דעם טויט.

היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען.

דיר. מאַקס קאַהן — פּרעזעס פֿון דער האַנדווערקער־באַנק, פּאָלודניאָווא 4

וויכטיגע בעשלוסען פֿון דער גענעראַל־פֿערזאַמלונג.

(ג) שבת־צונאַכטס איז אין „קאָלאָסעאום" פֿאַרגעקומען די יעהרליכע אַלגעמײַנע פֿערזאַמלונג פֿון דער יודישער האַנדווערקער־באַנק פּאָלודניאָווא 4.

נאָכדעם ווי וויצע־פּרעזעס י. לובלינסקי האָט געעפֿענט די פֿערזאַמלונג, האָבען די אַנוועזענדע בעעהרט דעם אָנדענק פֿון די פֿערשטאָרבענע מיטגלידער דורך אויפֿשטעהן פֿון די ערטער. דירעקטאָר ב. אָרדונאַניז גיט אָפּ אַ בעריכט פֿאַר דעם פֿערגאַנגענעם יאָהר.

פֿון בעריכט איז צו זעהן, אַז די באַנק איז אין איהר טעטיגקייט געשטאַנען אונטערן צייכען פֿון קריזיס, וועלכער האָט שטאַרק אין קלעם די יודישען מיטעלשטאַנד. די נויט האָט די לאָדזער בעלי־מלאכות געטריבען אין באַנק אַרײַן, כדי צו דיסקאָנטירען זייערע וועקסלען, און בעטען הלואות א. א. וו. און דערבײַ האָט די רעגירונג צוריקגעצויגען דעם קרעדיט פֿאַר דער באַנק. די איינציגע מיטעל פֿאַר דער באַנק איז דער פֿערשטאַרקטער צוטרוי, וואָס די יודישע געזעלשאַפֿט שענקט איר, אָרגאַניזירענדיג אָפּשפּאָרונגען און פּקדונות.

צום 1. יאַנואַר 1929 האָבען די פּקדונות פֿון דער באַנק בעטראָפֿען 274,808 זל. מיט 67 גראָשען. אין פֿערלויף פֿון דער בעריכטס־צײַט איז די צאָהל באַנק־מיטגלידער געשטיגען אויף 170 פּאַי', און דער פּאַי־קאַפּיטאַל האָט דעם 1-טען ת. י. בעטראָפֿען 797,61,50 זל. צווישען די מיטגלידער פֿון דער באַנק זענען פֿערהאַן 768 האַנדווערקער, 225 קליינהענדלער און 94 פֿון פֿרײַע פּראָפֿעסיעס.

דער בילאַנס אויפֿ'ן 1. יאַנואַר 1929 דעקט זיך אין אַקטיוו און פּאַסיוו מיט דער אַלגעמײַנער ציפֿער פֿון 1,409,414 זל. מיט 73 גר.

די באַנק האָט בעקומען אויף אינקאַסאָ 36382 וועקסלען אויף אַ סומע פֿון ד מיליאָן 823,938 זל. מיט 72 גר. די צאָהל וועקסלען אויף אינקאַסאָ איז גרעסער געוואָרען פֿון חודש צו חודש. אין יאַנואַר 1928 זענען געווען 1970 וועקסלען אויף אינקאַסאָ, אין דעצעמבער 1928 — 4969 וועקסלען.

דער אַלגעמײַנער אומזאַץ פֿון באַנק האָט אין 1928 בעטראָפֿען 19065028 זל. מיט 91 גר.

אין די ערשטע 4 חדשים פֿון לויפֿענדען יאָהר האָט די באַנק בעקומען 7000 וועקסלען אויף אינקאַסאָ. דער גאַנצער ריווח פֿאַר די 4 חדשים בעטרעפֿט לערך 10.000 זל.

אינספּעקטאָר א. שמויש, וועלכער איז ספּעציעל געקומען פֿון וואַרשאַ צו דער גענעראַל־פֿערזאַמלונג, לייענט דאָ דעם אָפֿיציעלען פּראָטאָקאָל פֿון דער רעוויזיע, וואָס איז דורכגעפֿיהרט געוואָרען אין דער האַנדווערקער־באַנק. די רעוויזיע האָט פֿעסטגעשטעלט, אַז די באַנק ווערט געפֿיהרט אויף אַ מוסטערהאַפֿטען אופֿן. עס זענען נאָר בעמערקט געוואָרען איניגע קליינע אונפּונקטליכקייטען פֿון טעכנישען כאַראַקטער.

אין דער דיסקוסיע איבער'ן בעריכט, האָבען איניגע רעדנער זיך אָנגעכאַפּט אין די „טעכנישע אונפּונקטליכקייטען" און האָבען געמאַכט פֿאָרוואורפֿען סײַ דער פֿערוואַלטונג, סײַ דעם ראַט און סײַ דעם דירעקטאָר פֿון דער באַנק.

פּרעזעס האָפֿמאַן האָט געענטפֿער'ט אויף דער קריטיק, אָנווייזענדיג די גרונדלאָזיגקייט פֿון די פֿאָרוואורפֿען בײַ די גרעסטע אָנשטרענגונגען און אין די בעסטע צײַטען מוזען זײַן „אונצופֿרידענע".

דיר. ב. אָרדונאַניז, וועמען איניגע „בע'עולמ'טע" האָבען זיך בעמיהט אָנצוגרײַפֿען, האָט ענערגיש אָפּגעוואָרפֿען אַלע פֿאָרוואורפֿען.

נאָך דער רעדע פֿון דיר. אָרדונאַניז נעמט דאָס וואָרט פּרנס האָפֿמאַן און דאַנקט דעם אינספּעקטאָר שמויש פֿאַר זײַן ענערגישער טעטיגקייט לטובת די קאָאָפּעראַטיווע בענק בכלל און לטובת דער לאָדזער האַנדווערקער באַנק בפֿרט.

בײַם פּונקט וועגען פֿערטיילען די ריווחים פֿון דער באַנק, איז אַרײַנגעטראָגען געוואָרען אַ פֿאָרשלאַג, אַז 25 פּראָצ. פֿון ריווח זאָל בעשטימט ווערען פֿאַר די יודיש־וועלטליכע שולען, 25 פּראָצענט פֿאַר'ן יודיש־וויסענשאַפֿטליכען אינסטיטוט אין ווילנע און 50 פּראָצ. זאָל אַוועקגעהן אין רעזערוו־פֿאָנד.

אינספּעקטאָר שמויש האָט אין'ם נאָמען פֿון רעוויזיאָנס־פֿערבאַנד זיך אַרויסגעזאָגט געגען דעם פֿאָרשלאַג צוליב פּרינציפּיעלע טעמים. אין דער אָפּשטימונג איז דער גאַנצער ריווח איבערגעגעבען געוואָרען אין רעזערוו־קאַפּיטאַל.

בײַנאַכט האָבען זיך אָנגעהויבען די וואַהלען, וועלכע האָבען זיך פֿערצויגען האַלב 4 פֿאַרטאָגס.

פֿאַר'ן צוטרעטען צו די וואַהלען האָט פּרעזעס האָפֿמאַן אָנגעוויזען, אַז די האַנדווערקער־באַנק פּאָלודניאָווא 4 האָט צוליב איהר אונטערנעהמער אַרבייט אין דער לאָדזער וואָיעוואָדזשטוואָ, — דערגרייכט אַזאַ הויכע מדרגה פֿון ענטוויקלונג, אַז די באַנק מוז האָבען אַ אויטאָריטעטע פֿערזענליכקייט פֿון דער יודישער געזעלשאַפֿט. דעריבער זענען געמאַכט געוואָרען בעמיהונגען צו געווינען פֿאַר דער מיטאַרבייט אין דער באַנק דעם גענעראַל־דירעקטאָר פֿון דער „ווידזעווער מאַנופֿאַקטור", ה' מאַקס קאַהן.

אין רעזולטאַט פֿון די וואַהלען זענען אין ראַט פֿון דער באַנק אַרײַן די ה"ה: דיר. מאַקס קאַהן, לאַווניק אַלעקסאַנדער יאָעל, אַדוו. א. צימערמאַן, ראַב. מ. פֿײַן, פּרנס ר. האָפֿמאַן, ישׂראל ליבלינסקי, מ. הערשקאָוויטש, ש. וויעמשינוק, י. בער, מ. צאַריסקי, מ. פּרינץ, ת. יאַנקעלעוויטש, י. ב. לעווקאָוויטש.

אין דער פֿערוואַלטונג זענען געוועהלט די ה"ה: ס. מאָשענבערג, ב. אָרדונאַניז, י. פּוטערמאַן, קאַנדידאַטען: ס. קויפֿמאַן, ש. נײַפֿעלד, ל. קראַקויער.

דיר. מאַקס קאַהן האָט שוין אָנגענומען דעם מאַנדאַט און וועט געוועהלט ווערען אַלס פּרעזעס פֿון ראַט.

אין די פֿרײַע פֿאָרשלאַגען איז בעשלאָסען געוואָרן צו העכערן די פּאַי'ען פֿון 25 ביז 50 זל. אין פֿערלויף פֿון 3 חדשים מוזען אָדער אָפּגענומען ווערען די פּאַי'ען פֿאַר 25 זל. אָדער עס מוזען צוגעצאָהלט ווערען די פּאַי'ען ביז 50 זל.; נאָך דעם טערמין וועלען די קלענערע פּאַי'ען איבערגעגאָסען ווערען אין רעזערוו־פֿאָנד פֿון באַנק.

אַ צווייטער וויכטיגער פֿאָרשלאַג איז אָנגענומען געוואָרען, אַז די באַנק זאָל אײַנפֿיהרען פּרעמירטע אָפּשפּאָרונגען באופֿן, אַז יעדער מיטגליד זאָל יעדע וואָך אַרײַנטראָגען אין באַנק אַן אָפּשפּאָרונג פֿון 1.50 זל. פֿון די אָפּגעשפּאָרטע געלדער וועט די באַנק צאָהלען 10 פּראָצענט יעהרליך. יעדע הונדערט שפּאָרער וועלען יעדען האַלבען יאָהר האָבען אַ פּרעמיע פֿון 500 גילדען. געווינען וועט פֿון די הונדערט איין זאַמלער, וועמענס לעצטע צוויי ציפֿער'ס פֿון שפּאָר־ביכעל וועלען שטימען מיט די לעצטע צוויי ציפֿער'ס פֿון'ם געווינס־נומער פֿון דער מלוכה־לאָטעריע. דער ציל פֿון די פּרעמירטע אָפּשפּאָרונגען איז, אַז יעדער יודישער בעל־מלאכה זאָל קענען אָפּשפּאָרען אַביסעל געלד אויף אַ צײַט פֿון נויט. אויף אַ רײַזע וועלען אויף די זעלבע שפּאָר־ביכלעך אויסגעצאָהלט ווערען אין אַלע יודישע קאָאָפּעראַטיווע בענק 80 פּראָצענט פֿון דער אָפּגעשפּאָרטער סומע. שפּאָרען קענען אַפֿילו נישט־מיטגלידער אויך.

די באַנק וועט גערופֿען ווערען „קאָאָפּעראַטיווע האַנדווערקער־באַנק אין לאָדז".

יודישער טעאַטער אין זאַל פֿילהאַרמאָניע — נאַרוטאָוויטש 20 —

אונטער דער לײַטונג פֿון א. בעזמאַן און א. קאַמפּאַניעץ

די לעצטע געזעגענונגס־פֿאָרשטעלונג פֿון דאַראַ ווײַסמאַן און אַנשעל שאָר

הײַנט מאָנטאַג, דעם 6-טען 9 אָוונט צו פּאָפּולערע פּרײַזען

דאַראַ ווײַסמאַן און אַנשעל שאָר וועלען זיך מיט אײַך געזעגענען

ס'וועט געשפּילט ווערען אויפֿ'ן פֿערלאַנג פֿון פּובליקום

דאַראַ ווײַסמאַנ'ס קינסטלערישער ערפֿאָלג

ווײַב און געליבטע

אַכטונג! אַנשעל שאָר וועט רעדען איבערן יודישען טעאַטער אין פּוילען און אין אַמעריקאַ. אַכטונג!

דאַראַ ווײַסמאַן וועט זיך פּערזענליך מיט אײַך געזעגענען און יעדער איינער וועט בעקומען אַ מתּנה אַ פֿאָטאָגראַפֿיע מיט דער ביאָגראַפֿיע פֿון דאַראַ ווײַסמאַן.

אין אַלע פּיעסען נעמען אָנטייל לויט א. ב. פֿרויען: בעזמאַן, באָריסאָווא, מאַכאַראָווסקאַ, נעדהאַ, פֿאַדערמאַן, קאַרעני, קאַמפּאַניעץ. מענער: אַריפֿעל, אײַזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, מאַטקאָוו, נײַהויז, פּאָלאַנסקי. ישׂראל קאַמפּאַניעץ, ראַבינאָוויטש, ראַקאָוו.

אַדמיניסט.—מ. אַרנוואַלד. מוזיקאַלישע לײַט.: ל. זעלמאַן.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פֿון טעאַטער פֿילהאַרמאָניע.

ווען איהר נעהמט איבער די גאַז,

רוסט מיט אָפֿענע אויגען; איהר קענט בלײַבען

אַנ'אײַביגער קאַליקע, אָדער גאָר געפֿינען דעם טויט.

היט זיך. מען זאָל אײַך נישט איבערפֿאָהרען!

טעאַטער און מוזיק

הײַנט אין „פֿילהאַרמאָניע"

די געזעגענונגס־פֿאָרשטעלונג פֿון דאַראַ ווײַסמאַן און אַנשעל שאָר.

הײַנט קומט פֿאָר די געזעגענונגס־פֿאָרשטעלונג פֿון דאַראַ ווײַסמאַן און אַנשעל שאָר.

אַז אַנשעל שאָר זאָגט פֿאָהרען — פֿאָהרט מען. ווערען מאַכט הײַנט אויף אַ רעכטען אמת אַבסאָלוטירט די גאַסטשפּילען פֿון די געשעצטע אַמעריקאַנער געסט. עס איז אַ שאָד, עס איז אָבער גאָרנישט צו טון. אַנשעל שאָר איז אין יודישען טעאַטער „דוקטאַטאָר". זײַן ווילען איז אומבויגזאַם.

דער בעזוך פֿון דאַראַ ווײַסמאַן און אַנשעל שאָר אין לאָדז, ווי אין פּוילען בכלל, וועט פֿערשריבען ווערען מיט גאָלדענע אותיות אין דער געשיכטע פֿון אונזער יודישען טעאַטער. עס איז געווען אַ לאַנגע שורה העכסט־ערפֿאָלגרײַכע פֿאָרשטעלונגען, וואָס האָבען אַרײַנגעבראַכט לעבען און אונטערנעהמונגסגײַסט אויף דער יודישער סצענע אויך אין דער איצטיגער אַזוי שווערער און אַזוי קריטישער צײַט. עס איז שווער זיך פֿאָרצושטעלען, וואָס עס וואָלט געוואָרען מיט'ן יודישען טעאַטער אין דער געגענוואַרטיגער צײַט פֿון אַלגעמײַנער דעפּרעסיע און ווירטשאַפֿטליכער נידערגעשלאָגענקייט. אָבער די פֿאָרשטעלונגען פֿון דאַראַ ווײַסמאַן בײַ דער רעזשיסאָרישער מיטווירקונג פֿון אויסגעצייכנטען, אויסגעצייכענטען טעאַטער־טוער און דירעקטאָר אַנשעל שאָר האָבען געצויגען, ווי אַ מאַגנעט און געגעבען פֿולע הײַזער. דער פֿאָדעם פֿון יודישען טעאַטער איז ווײַטער געשפּונען געוואָרען און — מיט שטייגענדען ערפֿאָלג.

אָבער נישט דאָס איינע איז דער פֿערדינסט פֿון די אַמעריקאַנער געסט. דאַראַ ווײַסמאַן האָט בעוויזען, אַז אויך מינדערוואַרטיגע פּיעסען, אויך מעלאָדראַמעס, קענען דערהויבען ווערען צו אַ קונסט־מדרגה, וואָס אָנבעלאַנגט שפּיל און אינטערפּרעטאַציע; און אַנשעל שאָר האָט אונז געגעבען אַ לעקציע, ווי אויך בײַ פּרימיטיווע פֿערהעלטניסען אַראַנזשירען פֿאָרשטעלונגען מיט אַ בעדײַטענדען טעאַטראַלען עפֿעקט.

און ווען אונזערע אַרטיסטען און טעאַטער־פֿיהרער וועלען פֿאָרזעצען די אַנשעל־שאָר־טראַדיציע, צו בעמיהען זיך שאַפֿען אויף דער יודישער סצענע אַ רײַנע, לײַטישע טעאַטער־סביבה, צו זאָרגען פֿאַר דער פּונקטליכקייט אויף דער בוהנע, פֿאַר דער רעלאַטיווער לײַטזעליקייט פֿון די דעקאָראַציעס און מעהר וועניגער זױבערער אויסשטאַטונג, וועט דאָס יוד. טעאַטער אין לאָדז דערפֿון נאָר געווינען. האָפֿענטליך וועלען די לעהררײַכע אָוונטען פֿון דאַראַ ווײַסמאַנ'ס אויפֿטריטען אין לאָדז נישט זײַן געוועזען בחנם.

הײַנט קומט פֿאָר די לעצטע אָבשיידס־פֿאָרשטעלונג. דאַראַ ווײַסמאַן וועט זיך ווידער בעווײַזען אין איהר קרוין־ראָלע אַלס אסתר פֿעלדמאַן אין „ווײַב און געליבטע" און צום סוף זיך געזעגענען מיט די צאָהלרײַכע פֿערעהרער איהרע, וואָס זי האָט זיך ערוואָרבען אין אונזער שטאָט. אויך אַנשעל שאָר וועט נאָך דער פֿאָרשטעלונג עפֿענטליך אויפֿטרעטען און רעדען וועגען יודישען טעאַטער אין פּוילען און אַמעריקאַ, אַ טעמע, וועגען וועלכער ער האָט וואָס צו זאָגען און עס איז כּדאַי צו הערען, וואָס אַזאַ פֿערדינסטפֿולער טעאַטער־מאַן האָט צו זאָגען.

עס וועט זײַן אַ פֿאָרשטעלונג, וואָס לאָדז וועט האָבען לאַנג צו געדענקען. עס איז דערום גאָר קיין ספֿק נישט, אַז די „פֿילהאַרמאָניע" וועט הײַנט זײַן אויסבעקויפֿט. ווײַל יעדער איינער וועט געווינען וועלען זעהן נאָכאַמאָל די אויסגעצײַכענטע דאַראַ ווײַסמאַן און איהר אמת־קינסטלערישער ראָלע און זיך געזעגענען מיט די חשיב'ע געסט!

—ן.

„וואַפֿענשטילשטאַנד" אין אַלט־שטעטישער שוהל?

די טעג זאָל פֿערעפֿענטליכט ווערען אַ קאָנקורס אויף אַ חזן.

קאָנפֿערענץ פֿון קהלה, ראַבינאַט, גבאים און מתפּ[ללים].

(ג) וועגען „חזנים־קאָנפֿליקט" אין דער אַלט־שטעטישער שוהל איז פֿאָרגעקומען אין דער וואוינונג פֿון הרב קרול אַ ספּעציעלע קאָנפֿערענץ.

אויף דער קאָנפֿערענץ האָבען רעפּרעזענטירט דעם ראַבינאַט די מורי הוראה'ס קרול, פֿײַנער און סעגאַל, די קהלה — פּרנס פּליוואַצקי, די שוהל־פֿערוואַלטונג — די גבאים י. מ. וויאַנזאָווסקי, ש. בערקאַ, י. ווידאַווסקי, מ. ל. לובאַכינסקי און ש. ז. סענדער. ס'איז אויך געווען פֿערטרעטען אַ קאָמיסיע פֿון 10 מתפּללים.

לסוף איז אײַנשטימיג בעשלאָסען געוואָרען „צו לעגען די וואָפֿען" און פֿערעפֿענטליכען אַ קאָנקורס אויף אַ חזן. דערבײַ איז אויסגענומען געוואָרען אַ תּנאַי, אַז בײַם אַנגאַזשירען אַ חזן פֿאַר דער שוהל זאָל גענומען ווערען אין אַכט אויך די מיינונג פֿון די מתפּללים אין דער „ושורי" וועלען זײַן פֿערטרעטען פֿאָרשטעהער פֿון דער קהלה, ראַבינאַט, גבאים און מתפּללים.

דערווײַל איז בעשטימט געוואָרען, אַז שחרית זאָל דאַווענען דער גבאי לובאַכינסקי, מוסף דער גבאי בערקאַ.

זיך געפֿונען

אָריגינעלער ראָמאַן פֿון דער נײַער יודישער תּקופֿה

פֿון י. ל. ליפּשיץ

(פֿאָרטזעצונג.)

מיר, די יודישע בירגער, פֿון ארץ ישׂראל און עבר הירדן, און די גרויסע רעפּובליק פֿון די פֿערייניגטע שטאַטען פֿון אַמעריקאַ, האָבען גאַראַנטירט: אַז אויפֿ'ן נײַעם בלאַט פֿונ'ם אינטערנאַציאָנאַלען „ספר הזכרונות", וועט איהר אָנשרײַבען, נאָר גערעכטיגקייט און בראַווקייט, מוט און איבערגעבענהייט. און איך בין זיכער אַז איהר וועט ווערען אַ שטאָלץ און אַ כבוד פֿאַר דעם פֿאָלק ישׂראל און פֿאַר אַנקעל סעם, וועלכע גאַראַנטירען אײַער צוקונפֿטיגען ליכטיגען שטערען, — און ער האָט איהם ברידערליך אויפֿגעשטרעקט זײַן האַנט. דאָס זעלבע האָבען געטון כמעט אַלע פֿערטרעטער, און דער סעקרעטער מאַקדאָנאַלד, האָט אָנגעצייגט אַ פּלאַץ צווישען אַלע פֿערטרעטער...

מיט אַ גרויסע צאָהל שטימען, איז דורכגעפֿיהרט געוואָרען, אַז מען זאָל ערלויבען טראָצקין צו רעדען אומבעשרענקט.

ס'איז געוואָרען שטיל. יעדער איינער האָט זיך אָנגעשטרענגט, נישט צו פֿערלירען קיין איין וואָרט, וואָס געהט אַרויס פֿון דעם מויל, פֿון געוועזענעם „רויטען נאַפּאָלעאָן" פֿון צוואַנציגסטען יאָהרהונדערט.

און טראָצקי מיט אַ שטאָלצען אויפֿגעהויבענעם קאָפּ, און מיט ברייט פֿונאַנדער געעפֿענטע אויגען זיך ווענדענדיג צו אַלע פֿערטרעטער האָט אויפֿגעעפֿענט זײַן מויל:

— איהר אויסערוועהלטע פֿערטרעטער פֿון אַלע נאַציאָנען פֿערנעמט מײַנע רייד, — האָט ער אָנגעהויבען מיט אַנ'עטוואָס ציטעריגען קול — און זאָל דורך אײַך די גאַנצע וועלט הערען מײַן שטימע.

ס'איז נישט דער ברומען־קול פֿון אַ „רויטען לײַב"! און ס'איז אויך נישט דער מלחמה קול פֿון „אַ גרויזאַמען נאַפּאָלעאָן"! נאָר ס'איז אַ שטימע פֿון אַ פֿערבלאָנדזשעטען זוהן פֿון דער נע ונדי'שער פֿאָלק ישׂראל!...

אָרים, צובראָכען, נידערגעשלאָגען, אײַנגעהויקערט, צוטראָטען, קראַנק קערפּערליך און גײַסטיג, און אַ געקרײַציגטער בין איך געקומען אַהער, אָבער רײַן, שטאַרק, שטאָלץ, מיט אַנ'אויסגעגלײַכטען רוקען מיט אַ געזונטער נשמה און מיט אויגען וועלכע קענען קוקען אין יעדערענס פּנים, שטעה איך איצט פֿאַר אײַך, איהר שלוחים פֿון דער גאַנצער וועלט, וואָס האָבען זיך פֿערזאַמעלט אין אונזער הויפּטשטאָט ירושלים, אויפֿ'ן זעלבען פּלאַץ פֿון וואַנען דער ערשטער שלום־רוף איז פּראָקלאַמירט געוואָרען פֿאַר דער גאַנצער וועלט.

איהר גרויסע שלוחים פֿון אַלע פֿעלקער און לענדער, שלוחים פֿון יושר און גערעכטיגקייט, איהר האָט פֿאַר מיר צוגעגרייט, אַ נײַעם, רײַנעם בלאַט, אין ם „אַלוועלטליכען ספר הזכרונות" און מיט אײַער ערלויבניש, וועל איך גלײַך אָנהויבען שרײַבען אויף דעם דאָזיגען רײַנעם בלאַט, אַ קאַפּיטאַל פֿון מײַן איבערלעבונג און ערפֿאַהרונג. אפשר וועט עס זײַן פֿון גרויס וויכטיגקייט פֿאַר דער „נײַער תּקופֿה" וואָס איהר ווילט איצט אויפֿ'ן קאָנגרעס שאַפֿען.

איך וועל נישט אָנהויבען פֿון די גאַנץ אַלטע צײַטען, ווײַל זיי זענען שוין צופֿיל בעוואוסט צו אַלעמען און אגב וועט עס פֿערנעמען צופֿיל צײַט. איך וועל אָנפֿאַנגען פֿון „בראשית" פֿון דער „נײַער תּקופֿה", וועלכע האָט מיך פֿערכאַפּט און פֿערטראָגען מיט'ן „רויטען בלוטיגען שטראָם" נישט קענענדיג שווימען „נגד הזרם"!

דער „בלוטיגער מבול", די גרויסע וועלט־מלחמה מיט עטליכע און צוואַנציג יאָהר צוריק, מיט איהרע צעהנדליגע מיליאָנען פֿון בײַדע זײַטען ים, מיט איהרע שרעקליכע מיטלען פֿון פֿערניכטונג אין דער לופֿט, אונטערן וואַסער און אויף דער יבשה, און מיט דער אָהן אַ מאָס כּחות פֿערלוסטען און אינטערעסען וואָס זענען אַרײַנגעפֿלאָכטען געוואָרען אין „גיהנום'דיגען קאַראַהאַד" האָט געמאַכט אויסזעהן די נאַפּאָלעאָנאישע מלחמות ווי אַ בלאַסען עפּיזאָד.

אמת, זינט 1914, די יאָהרען וואָס זענען אַוועק אין ים פֿון דער עביגקייט, וועלען זײַן בעוואוסט אַלס די עפּאָכע פֿון ריזיגסטע מענשליכע בעוועגונגען, פֿון טיפֿסטע סאָציאַלע צוטרײַסלונגען, פֿון די גרעסטע מיליטערישע נצחונות, פֿון גרינדליכסטע עקאָנאָמישע ענדערונגען און פּאָליטישע איבעראַנדערשונגען, און פֿון ווײַטסטען טעכנישען און אינדוסטריעלען פּראָגרעס. אָבער וואָס פֿאַר אַ ווערט האָבען אַט די אַלע גרויסע נצחונות געגען די הימעלשרײַענדע קאַטאַסטראָפֿען!?...

אָבער ס'איז געשעהן! מען קען צוריק נישט לעבעדיג מאַכען די צעהנדליגע מיליאָנען קרבנות! וואָס מיר מוזען איצט, איז נאָר מאַכען אַ חשבון הנפש, אונטערצוציהען אַ סך הכל. צו'ספּנעמען די גוטע רעזולטאַטען פֿון די געשעהענישען און פֿערבעסערען די שלעכטע, אַז נאָך אַזעלכע גרויסע הימעלשרײַענדע קאַטאַסטראָפֿען זאָלען אין דער צוקונפֿט מעהר נישט קענען געשעהן.

נאָר לאָמיר אָנהויבען כּסדר:

די דראַמאַטישע גרויסע פֿראַנצויזישע רעוואָלוציע, איז פֿערטונקעלט געוואָרען פֿון די פֿיל ברייטערע און מעכטיגערע כוואַליעס פֿון פּראָלעטאַריאַט־קאַמף. וואָס האָבען אַראָפּגעשווענקט פֿון טראָהן, די פֿיר מעכטיגע דינאַסטיעס פֿון דער וועלט: די האָהענצאָלערנס, די האַבסבורגס, די ראָמאַנאָווס און די אָסמאַנליס. און די לעצטע ענטדעקונגען און ערפֿינדונגען אויפֿ'ן געביט פֿון וויסענשאַפֿט און קולטור בכלל, האָבען געעפֿענט אַזעלכע וואונדערבאַרע פּערספּעקטיווען פֿאַר דעם מענשליכען גײַסט, וועגען וועלכע דער דור פֿון דער לעצטער העלפֿט פֿון נײַנצעהנטען יאָהרהונדערט האָט אַפֿילו נישט געוואַגט צו חלום'ען.

דאָס איז נישט קיין גוזמא, קיין אָפּטימיזם, פֿון אַ רעדנער, וואָס איז פֿערכאַפּט געוואָרען פֿון זײַן אייגענער פּראָזע. דאָס איז אַ רעזולטאַט פֿון דער בליץ שנעלקייט, מיט וועלכער די מענשהייט האָט גענומען לויפֿען, נאָכדעם ווי דער שרעקליכער און בלוטיגער תּהום פֿון די לעצטע יאָהרען איז איבערגעשפּרונגען געוואָרען מיט אַזאַ בייזען אימפּעט. עס זעהט אויס ווי אַ געהיימניספֿולער קראַפֿט, וואָס האָט געזאַמעלט איהר ענערגיע פֿאַר אַ לענגערע צײַט, האָט אָפּגעריסען די רוהיגע, פֿערשלאָפֿענע מענשהייט פֿון אַנקער און איהר אַרײַנגעוואָרפֿען אין אַ ים שטורעם.

די שטרעקע וואָס מיר האָבען דורכגעמאַכט, זינט יענעם סאָמאַלען טאָג אין „סאַראַיעוואָ" וועלכער האָט אָנגעצונדען דעם פֿלאַם פֿון בלוט־פֿערגיסונג, פֿון ים און פֿון קאָנטינענט ביז קאָנטינענט, איז אַזוי ווײַט, אַז עס זענען נויטיג בענדער געשיכטע צו קאָנען בעשרײַבען דעם וועג.

אָבער מיר קענען וואַרפֿען צוריק נאָר אַ בליק, מיר קענען מאַכען אַ סך הכל און זעהן וואָס מיר האָבען ערוואָרבען, פֿאַר דעם פּרײַז פֿון אַזוי פֿיל קרבנות, און וואָס מיר דאַרפֿען נאָך ערוואַרבען אום די קרבנות זאָלען לכל הפּחות נישט זײַן געבראַכט נאָר אומזיסט.

מאָנאַרכיע האָט געקריגען אַ טויט־קלאַפּ. צוזאַמען מיט די רעגענטען, די האָהענצאָלערנס, האַבסבורגס און די טערקישע דינאַסטיע זענען אַראָפּ פֿון דער סצענע די פּרינציפּען פֿון זעלבסט הערשאַפֿט, פֿעאָדאַלע פּריווילעגיעס, פֿון בלויבלוטיגען אַריסטאָקראַטיזם און גאָט געזאַלבטער פֿיהרערשאַפֿט.

קודם כּל מוזען מיר פֿערצײַכענען, דעם טריאומף פֿון רעפּובליקאַנישען רעזשים אין די מעהרסטע לענדער פֿון דער וועלט: רוסלאַנד, עסטרײַך, טשעכאָסלאָוואַקיע, פּוילען, דײַטשלאַנד, פּאָרטוגאַל, גריכענלאַנד, טערקײַ, כינאַ. די אַלע לענדער זענען געוואָרען רעפּובליקען.

(ווײַטערע קומט.)

בלוט־באד אין בערלין

(ענדע פון זייט 3).

גומאטען פערלאזען דעם רויכסטאג.

וואס זאגט דער צווייטער צד? דער בערלינער פאליצי־פרעזידענט קארל דערציעבעל האט פערעפענטליכט אן אַרטיקעל אין „בערלינער טאגעבלאט", אין וועלכען ער ווייזט אן אויף די מאטיווען, וואס בעוואויגען צו פערבאטען דעם 1־טען מאי די דעמאנסטראציעס, הגם „אלס געוועזענער סאציאליסט איז איהם אזא פערבאט ניכט געווען צום הארצען". ער האט אבער געמוזט, ווייל ער האט געוואלט אויסמיידען ברודער־קאמפען צווישען די סאציאל־דעמאקראטען און קאמוניסטען. די אחריות, זאגט ער, פאר די געשעהענישען, פאלט איבער אויסשליסליך אויף די קאמוניסטען. די גאנצע בירגערליכע פרעסע, אויך די ליבעראלע בעשולדיגט אויך די קאמוניסטען, און זאגט, אז פאר דעם דער געשטאסענעם בלוט זענען שולדיג אויס־שליסליך די קאמוניסטען.

נאטירליך זענען ביידע צדדים ניט פריי פון שולד. ערשט די געשיכטע וועט ארויסטראגען אן אמת'ען אורטייל. דערווייל אבער מוז מען פעסטשטעלען, אז בערלין האט אדורכגעלעבט זעהר שווערע און בלוטיגע טעג, און מ'האט נעמונט, אז עס הויבט זיך אן אן אמת'ער בירגער־קריג. איבריגענס, האבען מאנכע פיל צייטונגען מיטגעטיילט, אז די דייטשע קאמוניסטען האבען בעקומען א בעפעהל פון מאסקווא אנצוהויבען א בירגער־קריג אין גאנצען לאנד, און דעם סיגנאל דערויף האט געגעבען בערלין. אויף וויפיל דאס איז אמת, קען מען נאטירליך נישט וויסען. אבער א פאקט איז, אז א דאנק דעם האבען די בעציהונגען צווישען בערלין און מאסקווא זיך בעדייטענד אפגעקיהלט.

פינף זיהן זאגען זיך אב פון זייער אייגענעם פאטער, ווייל ער איז אנ'אנטיסעמיט.

מאסקווע (י. ט. א.) אין דער צייטונג „קראסנאיע זנאמיע" וואס ערשיינט אין דער שטאדט טיומען איז פערעפענטליכט געווארען פאלגענדע מיטטיילונג: „מיר זאגען זיך אב פון אונזער פאטער און רייסען איבער מיט איהם אלע בעציהונגען דערפאר ווייל ער איז א פערביסענער אנטיסעמיט" צו דער דאזיגער מעלדונג זענען אונטערגעשריבען פינף ברידער קאנסטאנטין, סערגיי, ניקאלאי, אנאטאל און מיכאאיל מאראזאוו.

די פינף ברידער זענען מיטגלידער פון דער קאמוניסטישער פארטיי. זיי זענען אנגעשטעלט אלס באהן־ארבייטער זייער פאטער דארף אינגיכען גע'משפט ווערען פאר א רייהע עפענטליכע אנטי סעמיטישע ארויסטרעטונגען.

אנפראגע אין ענגלישען פארלאמענט

וועגען דער בירגערשאפט פון די אינזש. רוטענבערג און נאוואמיעסקי

לאנדאן, (י.ט.א.) אויף דער לעצטער זיצונג פון ענגלישען פארלאמענט האט דעפ. האווארד בורי אנגעפרעגט דעם קאלאניען־מיניסטער, וועלכע בירגערשאפט עס האבען געהאט די ה"ה רוטענבערג און נאוואמיעסקי בעת דעם אנערקענען זיי די ארץ־ישראל־קאנצעסיעס און וועלכע — פאר דעם.

מיניסטער אמערי האט געענטפערט, אז סיי אינזש. רוטענבערג, סיי אינזש. נאוואמיעסקי האבען געהאט די ארץ־ישראל בירגערשאפט נאך פאר'ן ערטיילען זיי די קאנצעסיעס. פריהער איז זייער בירגערשאפט געווען די רוסישע.

לעזט און אבאנירט
דאס
„לאדזשער טאגעבלאט"

א חרם געגען די, וואס צאלען וועקסלען...

די רעדאקציע פון „ב. ל." אין ביאליסטאק האט בעקומען א „אריגינעלע" קארטל, פון זיינעם א לעזער, דאס קארטעל איז פון איזביץ פון א געוויסען ס—ן.

די אריגינעלקייט בעשטייט דערין, וואס ה' ס—ן פערענטפערט זיך, אז ער האט געמוזט לאזען פראטעסטירען א וועקסעל אויף 70 זל. וואס ער האט אויסגעשטעלט דעם ה' ב. ר. צוליב דעם, וואס דאס גאנצע שטעטעל האט בעשלאסען נישט צו צאהלען אין אפריל קיין וועקסלען, אלס פראטעסט געגען די צו הויכע שטייער־אויסמעסטונגען און אין שייכות דערמיט, איז אויך אויסגערופען געווארען א חרם געגען די, וואס וועלען עובר זיין אויפ'ן בעשלוס...

דערביי פערזיכערט ה' ס—ן, אז באלד נאך אפריל, דעם 1־טען מאי, וועט ער דעם פראטעסט אויסקויפען...

אראבישער פאהן אויף דער תל־אביב־אויסשטעלונג

ירושלים, (יט"א) דער פארשטעהער פון „דזשענעראל־מאטארס" אין ארץ־ישראל תאמאן־סידקי־ראיאז האט אין דעם פאוויליאן פון דער פירמע אויף דער אויסשטעלונג אין תל־אביב אויפגעהאנגען נעבען דער ענגלישער און יידישער אויך די אראבישע פאהן.

די פארברייטערונגען צו דער ערעפנונג פון דער אוניווערזיטעטס־קליניק אין ירושלים

ירושלים. (יט"א) אין בעציהונג מיט דער 100.000־דאלאר־שפענדונג פון ה' מאריסאן אויף צו גרינדען אנ'אפטאלמישען אינסטיטוט בעם ירושלימ'ער אוניווערזיטעט, האט דער קאנצלער פון אוניווערזיטעט ד"ר מאגנעס ערקלערט, דאס עס ווערען איצט אויסגעארבייט פלענער צו עפנען א מעדיצינישע קליניק בעם אוניווערזיטעט. דער מעדיצינישער קליניק וועט זיין אפען פאר אלע איינוואוינער פון ארץ־ישראל אהן אונטערשיד פון ראסע און גלויבען. די פראיעקטען ווערען אויסגעארבעט דורך דער אוניווערזיטעט־מאכט אין פערשטענדיגונג מיט „הדסה" און דעם אמעריקאניש־יודישען דעקאוירי קאמיטעט.

„פרויען אויפ'ן גליטשיגען וועג"
IGO SIM i VIBIAN GIBSON הויפט־ראלען
דער ארקעסטער איז בעדייטענד פערגרעסערט געווארען.
דער נאהענטסטער פראגראם:
זושא די סאקסאפאניסטין

KINO SPÓŁDZIELNI
Sienkiewicza 40.
היינט און טעגליך!

בעקאנטמאכונג.
דערמיט האב איך דעם כבוד בעקאנט צו מאכען די ג. ק. אז זונטאג: ד. 5 מאי 6 א זייגער אווענד איז ערעפענט געווארען דער
קאפע־רעסטאראן „פיקאדילי" זאוואדזקא 1 (שייבלערס ניי־בוי)
דער לאקאל איז קאמפלעט איינגעארדענט לויט דעם נייעסטען סטיל. — דער ביז איצט בעקאנטער מיט זיין געשמאקע און גוטע קיך רעסטאראן „בריסטאל" ווערט איבערגעטראגען אין דעם ניי־ערעפענטען לאקאל און ווערט ווייטער געפיהרט אונטער דער זעלבער לייטונג און פאך־קענער ווי אויך שטרענג כשר. — דער בופעט איז רייך פערזעהען מיט וואַרימע און קאלטע צובייסען. — אין דעם זעלבען לאקאל איז ספעציעל איינגעארדענט א זאל פאר בעלער, באנקעטען א. אז. וו. — אין בריסטאל בלייבט ווייטער דאס קאפע.
אין דער האפנונג, אז די ג. ה. וועט מיר דאס פערטרויען אויך ווייטער שענקען, צייכען איך
מיט אכטונג
ה. בערנהיים
בעמערקונג: אנזעהען דאס לאקאל פליכטעט נישט קיינע בעשטעלונג.

זושא די סאקסאפאניסטין

דרוקזאכען
אלערליי
ווערען שנעל, און פראמפט אין דער פיינסטער אויספיהרונג און די מאדערנסטע שריפט אויסגעפערטיגטע
קלעפסידרעס (טאדעס־אנצייגען) ווערען אין פערלויף פון 2 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפט איבער דער גאנצער שטאט.
בוכדרוקעריי
ע. און מ. האמבורסקי
פיעטריקאווער 16. טעל. 47.

לעטשניצע
17 זגיערסקא 17, טעל. 16־83
אלערליי קראנקהייטען ווערען עמפפאנגען דורך ספעציאליסטישע דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אווענד.—מאסאזש, עלעקטריזאציע פאקען־שטעלען, קינסטליכע הייגענען־בעשטראלונגען אימפיגונגען געגען שקארלאטינע.

ווער ס'בעקומט איצט צוגעשיקט א נאקאז־פלאטניטשי אויפ'ן
פאדאטעק אבראטאווי
פאר'ן יאהר 1928
און געפינט איין, אז מ'האט איהם צו הויך אבגעשאצט, זאל זאפארט שרייבען א רעקורס דורכ'ן ביורא
„ארגוס" זאכאדניע 36.

מעכאנישע שלאסעריי און שווייסעריי
J. Reder, Łódź
Konstantynowska 11 róg Zachodniej
כ'נעהם אן פערשידענע מאשינען־רעפעראטורען ווי צופאסען פערשידענע מאשינען־טיילען. און אויטאגענישע שווייסונגען.
שנעל און ביליג!
: פריוואט־וואוינונג גדאנסקא 20 וו. 17.

„דבר"
עתון פועלי ארץ־ישראל
Tel-Aviv P. O. B. 199 תל־אביב ת. ד. 199
חשבון מיוחד בפ. ק. א. 191,300.
דמי החתימה לחודש — 10 זהוב.
לחברי תנועת א"י העובדת על כל אגפיה ומפלגותיה — „תרבות" — מוריה ומוסדותיה — הנחה. פרטים במרכזים.

היטאטע קענ־גער
צו ביליגע צינזען
אויף בערלינער הייזער
בעזארגט שנעל
Ch. Regenwetter
Berlin S. 14, Stallschreiber № 33
Telefon: Dönhoff 4337.

Miejski Kinematograf Oświatowy
Wodny Rynek, Tel. 18-26.
Od dnia 30 kwietnia do 6 maja 1929 r.
Dla dorosłych. — wolna przeróbka monumentalnego dzieła J. W. GOETHEGO
„FAUST"
w rolach głównych:
Emil JANNIGS, Gösta Ekeman, Kamila Horn i Yvetta Guilbert.
Dla młodzieży:
Dzieci Kapitana Granta
Obraz w 7 aktach według powieści JULJUSZA VERNE.

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת??
פארוואס לויפט יעדערער אין די ביורא צו ה' מאנעלא פיעטריקאווער 17
ואמרת אליו
וואלסט דו איהם זאגען אז אין דעם ביורא ווערט געוויסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלע סאנדראווע זאכען ביטעס, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, קארנע און ציוויל ספראוועס, אפעלאציעס, אדוואלאניעס, אונטערציזיעס, ספעציאליסט פון שותפות אמטען, איבערזעצונגען אין אלע שפראכען
מיט אכטונג
י. מאנעלא פיעטריקאווער 17
דורכגאנג זאכאדניא 52

איך קויף און צאהל די בעסטע פרייזען פאר גאלד, זילבער, בריליאנטען, דימאנטען. פערל אויך לאמבארד־קוויטעס
נייער־מארק 10 קאפעלוש.

פוילישע שפראך
ווערט ערלערנט גרינדליך דורך א קורצער צייט
חכבארניא 20, וו. 3.

ארבייטסלאזע
האנד־וועבער, וועלכע ווילען איבערגעהען אויף מעכאנישע שטיהל, קענען זיך מעלדען אין דער העברייאישע ביים רעטונגס־קאמיטעט פאלודנ. 78/80.

געגען בעלוינונג.
פרייטאג, ד. 3־טען מאי איז פערלוירען געווארען פאלגענדע 2 וועקסלען: 1) 100 זל. אויסשטעלער מרדכי קלמן פרישבערג, אדרעס בראון און פאבריקאנט, צאהלבאר דעם 20.9 אין קאוועל ווארשאווסקא 134. 2) 100 זל. אויסשטעלער אברהם בערלינסקי אדרעס מ. ג. מילגראם, זשירא מ. קליינמאן, בראון און פאבריקאנט, צאהלבאר דעם 30.9 אין בידגאשטש, העטמאנסקא 36. די וועקסלען ווערען געבעטען אבצוגעבען אין דער פירמא „ליאן". פיעטריקאווער 136 געגען בעלוינונג. די וועקסלען ווערען ערקלערט פאר אונגילטיג.
2197

2 וועקסלען און 6 פראטעסטען
זענען פערלוירען געווארען. 1) אויף 260 זל. אונטערגעשריבען שוויידא צאהלבאר ד. 9.8. ד. י. 2) 800 זל. אויסשטעלער וויינבערג און נאך איינע דאקומענטען. די וועקסלען ווערען ערקלערט פאר אונגילטיג. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען געגען בעלוינונג אפצוגעבען בושעשינער 7 ביי קריבוס (טאבאק־געשעפט) 2198

וויכטיג פאר דאמען!
מאכט איך די עלעגאנטסטע דאמען־היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטעסטע היטע איבערארבייטע איך אויף גענצליך ניי. געדענקט די אדרעס:
23 זאוואדזקא 23
אין הויף, 2־טען איינגאנג, לינקס פארטער.
בעמ. צום יעצטיגען סעזאן ווערט געמאכט אלע ארט שטרוי־היטען, פילץ מיט שטרוי אויך זיידענע היטען צו שפאט ביליגע פרייזען — — נאר פאר
פאר נאר 2.50 זל.
5 זל.
„TOLA"

ס'איז איבעריג צו קומען קיין לאדז.
מיר ערלעדיגען אלע ענינים אין די געריכטען און אין אלע מלוכה'שע, קאמונאלע און פריוואטע אינסטיטוציעס אין לאדז, ווארשא, אין גאנץ פוילען און אין אויסלאנד.
אינטערווענציעס, פערטרעטונגען, בעראטונגען אינפארמאציעס, פערמיטלונגען אין אלערליי ענינים וועקסעל־אינקאסא, קלויזולעס. זאבעזפיעטשעניעס אויסקונפטען און בעאבאכטונגען.
ביורא „ארגוס", לאדז, זאכאדניא 36
מיר זוכען קארעספאנדענטען און מיטארבייטער :—:—: אין אלע שטעט און שטעטלעך. :—:—:

לעזט און אבאנירט
— דאס —
לאדזשער טאגעבלאט

אבאנעמענטס־פרייז: פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פראווינץ און אויסלאנד ... ניען—20 פראנק, אין אנדערע לענדער—1.25 דאלאר.
אנאנסען־פרייז: פאר א מילימעטער־שורה פארן טעקסט 10 גראשען, פרעמיע 24 ... אין טעקסט 40 גר., פרעמיע 60 גר. ... פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער. אויסער דער שטאט—מיט 50% טייערער. ...
Redaktor-wydawca E. Hamburski
Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 14.